

AYO

Jens Peter Karlsson

Den 18 september 2010

Roller
Ayn
Boyle
d'Anconia
Daniels
Danneskjöld
Enright
Francon
Mallory
Rearden
Roark
Taggart
Toohey
Wynand
samt A och B

Om ett tankstreck [-] avslutar en replik betyder det att repliken blir avbruten. Tre punkter [...] betyder att talaren själv väljer att inte avsluta meningen.

SCEN 1

Varningen

(d'Anconia, Enright och Rearden betraktar någon utanför scen.)

Enright Vad gör han däruppe på klippan?

d'Anconia Han ser ut över världen.

Rearden En värld som snart kommer att vara hans.

d'Anconia Ja.

Enright Hans gestalt verkar nästan växa fram ur berget.

d'Anconia Ja.

Rearden Som en förlängning av klippan ...

Enright ... som sträcker sig mot himlen.

d'Anconia Ja.

Enright Och vilken kropp han har.

Rearden Som skulpterad i sten ...

Enright ... av en av antikens mästare.

d'Anconia Ja.

Rearden Dom breda axlarna ...

Enright ... den smala midjan.

Rearden En sådan resning han har ...

Enright ... inget som tynger ner honom ...

Rearden ... han har kastat av sig bördan.

Enright Han är en fri man.

d'Anconia Ja.

Enright Hans blonda hår i vinden ...

Rearden ... skiner som guld.

d'Anconia Ja.

Enright Och hans profil ...

Rearden ... den markerade hakan ...

d'Anconia Ja.

Enright ... dom höga kindbenen ...

d'Anconia Ja.

Rearden ... den grymma blicken ...

d'Anconia Ja.

Enright ... det arroganta leendet ...

d'Anconia Ja.

Rearden ... hans vackra drag ...

Enright ... som huggna ur granit.

(d'Anconia når klimax med ett litet stön. Därefter en paus innan Toohey, med en hög pärmar i famnen, kommer fram.)

Rearden Vad vill du, Toohey?

Toohey Var är Ayn?

Enright Uppe på berget.

Rearden Hur så?

Toohey Jag måste tala med honom.

d'Anconia Toohey, han vill inte bli störd.

Toohey Det är mycket viktigt att jag får tala med honom.

Enright Det kan jag inte tänka mig.

d'Anconia En annan dag, Toohey.

Toohey Det är verkligen brådskande, annars skulle jag inte –

Rearden Du hör väl vad han säger! Han vill inte bli störd.

d'Anconia Du får ge dig till tåls.

Toohey Men jag har räknat på det – jag har gjort beräkningarna, enligt all vedertagen forskning på området. Jag är säker på min sak. (*till Enright*) Vad skrattar du åt?

Enright Nej, nej, fortsätt du.

Toohey Det finns historiska belägg för det här. Jag har vägt in alla faktorer.

d'Anconia Du oroar dig alldeles för mycket, Toohey.

Toohey Min oro är välgrundad; den baserar sig på vetenskap. När en population svälter kommer den att söka sig till andra områden. Vi tror oss vara säkra här, på grund av deras brist på handlingskraft. Men empirin är otvetydig. Det kommer att bli en folkvandring. Biologin kräver det.

d'Anconia Jag förnekar inte att du kan ha rätt i din folkvandringsteori.

- d'Anconia** (*fortsätter*) Medan vi sitter här är det fullt möjligt att folk vandrar över dom stora slätterna på jakt efter mat och vatten. Men ditt skräckscenario, som jag finner mycket osannolikt – det förutsätter att dom hittar oss här.
- Enright** Ingen kommer att hitta oss här.
- Toohey** Nej, dom kommer att hitta oss, dom hungrande massorna kommer att storma oss, och vi har ingenting att sätta emot.
- d'Anconia** Såja, du har ingenting att frukta. Ayn valde den här dalgången med omsorg.
- Toohey** Det här är vetenskap – inte en blind tro på –
- Rearden** Nu håller du käften! Kom inte här och påstå att du står för förnuftet – hela du är en förolämpning mot det rationella tänkandet.
- d'Anconia** Såja, nu behöver vi inte gå så långt. Vi har olika uppfattning i frågan, det är hälsosamt. (*till Toohey*) Men du står för en avvikande mening i det här sammanhanget – och nu har du fått framföra den, återigen. Och nu tycker jag det är dags för dig att säga adjö till herrarna.
- Toohey** Ja, självklart. Jag ska inte störa mer. Men jag skulle uppskatta om du kunde vidarebefordra mina farhågor till Ayn.
- d'Anconia** Naturligtvis.
- Toohey** Tack.

(*Toohey går därifrån.*)
- Rearden** Satans kräk – han får mig att må illa.
- d'Anconia** Ta det lugnt nu. Det är inget att bli så upprörd över.

Rearden Jag litar inte på honom.

Enright d'Anconia – kan vi verkligen lita på honom?

d'Anconia Visst kan vi det. Han har bara dragit fel slutsatser.

Enright Ibland undrar jag om hans hjärna inte är förgiftad av parasiternas perversa logik.

d'Anconia Han lider bara av en mindre defekt: en nervös disposition, det är allt.

Enright Hur kan du vara så säker på det, d'Anconia – att det endast handlar om det?

Rearden Jag för min del ifrågasätter Ayns beslut att ta med honom hit.

d'Anconia Jag tycker inte att du ska ifrågasätta Ayns omdöme. Glöm inte att det är hans goda omdöme som sett till att även du är här.

Rearden Jag har all respekt för Ayns omdöme.

Enright Och säger d'Anconia att vi kan lita på Toohey, så är det försäkring nog för mig.

Rearden För mig också.

SCEN 2

Produkten

(Taggart leder fram A: en artificiell kropp till publiken. Hon erbjuder enskilda i publiken att ta på A; hon påpekar att den känns helt naturlig, som vilken annan mänsklig kropp som helst. Den artificiella tar ögonkontakt med publiken. Taggart försäkrar dem att det inte är någon fara. Om någon i publiken går för långt ger hon denne en uppläxning för att ha smutsiga händer.)

Taggart

(till publiken) Kroppen är en fullständigt biologisk produkt – allt jag har tillfört är en intern energikälla. Skulle jag skära ett snitt och öppna upp produkten skulle den vara omöjlig att särskilja från en människa. Den har emellertid ingen matsmältningsapparat, jag valde bort det alternativet i ett tidigt stadium. Den drivs istället av en bränslecell – placerad i buken. Jag gjorde det valet utifrån kundens behov. Det är inga problem i sig att skapa en fungerande matsmältningsapparat, men jag tror att kunden skulle uppleva det besvärligt att tillföra tillräckligt med kalorier för att säkra produkten. Det räcker ju inte långt med ett par jordgubbar och en skvätt champagne. Och för att inte tala om avfallsproblemet. Enklare då att bara fylla på med väte. Och då tänker ni säkert att man fyller på bränslet genom munnen. Men nej, jag ville faktiskt undvika att placera en ventil i munhålan. Det hade naturligtvis varit smidigt att dra ledningen från anus och rakt in i abdomen. Men igen, men tanke på kunden, så ville jag inte blockera analöppningen med mekanik. Nu har jag istället placerat ventilen i örat här; det kräver visserligen ett specialmunstycke, men kostnaden blir bara marginellt högre. Dessutom har jag utvecklat en kapsel innehållande mineraler och vitaminer och en rad andra nödvändiga komponenter; den för man in i näsborren och där bryts den långsamt ner under en månad.

- Taggart** *(fortsätter)* Och den har bibehållen motorik – begränsad visserligen, men fullt funktionsduglig. Delar av hjärnan är obrukbar. Jag har naturligtvis blockerat vissa neurologiska funktioner; den saknar dom flesta kognitiva förmågor. Det skulle vara oetiskt att göra det annorlunda. Och allt det här ni ser framför er är odlat på befintliga modeller som finns ute på marknaden i dag. Det var en grundförutsättning för projektet. Skulle jag behövt ta fram egna nedbrytbara modeller så skulle priset blivit astronomiskt högt. Nu är den något dyrare än en Ferrari – men inte med mycket.
- Rearden** En mycket fin presentation. Du ... strålar verkligen ... framför en publik.
- Taggart** Men vad tycker du om produkten?
- Rearden** Vad gör den med restprodukterna från bränslecellen?
- Taggart** Jag har kalibrerat det med kroppens egna behov. Allt vatten från bränslecellen tas upp av den biologiska massan, man behöver inte tillföra något utifrån. Och den temperaturreglerar sig själv, precis som oss.
- Rearden** Spännande. Men jag antar att den är känslig mot bakterier och virus?
- Taggart** Ja, i samma utsträckning som oss, det är ingen skillnad. Mikrober trivs i den här kroppen lika bra som i din. Man får ta hand om den – som köpare.
- Rearden** Den är helt otrolig. Jag undrar om du själv förstår hur otrolig den är. Det är ett oerhört framsteg som ... jag vet inte vad jag ska jämföra det med ... som att ta förbränningsmotorn och placera den i en vagn med fyra hjul. Det är ett teknologisk framsteg som du kan vara oerhört stolt över.

Taggart Tack.

Rearden Nej, det är du som ska ha tack. Tack för att jag fick se den här fantastiska skapelsen.

Taggart Men jag tänker inte bara på den som ett teknologisk framsteg. Bilen var ett bra exempel, den la grunden för en helt ny industri. Den här produkten har potential att göra det också: en ekonomisk revolution, det är en ny marknad som öppnar sig. Det är ett helt segment av tjänstesektorn som påverkas, ett serviceyrke förvandlas plötsligt till basindustri. Jag ser det som ett socialt genombrott också – som kan förändra vårt sätt att leva. Det här är potentiellt sätt en produkt som kan förpassa det sexuella våldet till historiens soptipp. Om ett par år kommer konsumentpriset vara jämförbart med en Volvo, och då är den tillgänglig för alla ... Du ser skeptisk ut.

Rearden Nä, inte alls. Jag bara funderade på det du sa.

Taggart Håller du inte med?

Rearden Jo. Tanken har inte slagit mig bara. Det är ju inte riktigt mitt fält, den sociala biten.

Taggart Du verkar inte direkt övertygad.

Rearden Jo, du kanske har helt rätt.

Taggart Men tänk dig själv, om man med den här produkten kunde eliminera alla sexuella begär som uppstår i mellanmänskliga relationer. Då kan vi verkligen tala om rationella val och individuellt ansvar – på riktigt, för första gången i den mänskliga historien.

Rearden Jo, jag förstår vad du menar.

Taggart *(efter en paus)* Vill du känna på den?

Rearden Nej, det behövs inte.

Taggart Rearden, känn på den – (*smeker A*) den är helt underbar att ta på.

Rearden Det kan jag tänka mig.

Taggart Men ta på den då.

Rearden Tack, men ... det behövs inte.

Taggart Men kom här, Rearden – ta på den, känn hur den känns. Det är ju inte estetisk upplevelse främst, utan en sinnlig.

Rearden Du får ursäkt mig, jag menar inget illa. Men jag känner mig inte riktigt bekväm med att ...

Taggart Vad inte fånig! Ta på den nu.

Rearden Du får ursäkt mig. Jag kanske är lite gammaldags, men det känns inte riktigt rätt.

Taggart Men den är ju framtagen för just det ändamålet.

Rearden Ja, självklart. Men att stå här – och framför dig ta på en kropp, bara så där, det känner jag mig inte riktigt bekväm med. Jag kanske är lite fånig.

Taggart Nej, du är inte fånig, Rearden. Jag förstår bara inte hur du resonerar.

SCEN 3

Beställningen

- Roark** Vad vill du bygga?
- Enright** Ett templet.
- Roark** Du vill att jag ska bygga ett tempel?
- Enright** Ja.
- Roark** Tror du att jag skulle nedlåta mig att till bygga ett tempel? En byggnad vars själva funktion är att förneka människan – att få henne ner på knä.
- Enright** Jag talar inte om mystikernas bönehus. Jag vill inte ha en byggnad där människan faller på knä – utan ett rum där hon reser sig till sin fulla längd och sträcker sig mot himlen. Jag vill att du bygger mig ett tempel tillägnat den mänskliga anden.
- Roark** Ett tempel åt den mänskliga anden?
- Enright** Ja.
- Roark** *(efter en paus)* Jag måste tyvärr tacka nej.
- (Wynand leder fram B, en artificiell människokropp, till Francon.)*
- Francon** Vad är det?
- Wynand** En människokropp.
- Francon** Tämligen uppenbart.
- Wynand** Framodlad i mitt laboratorium. Och sen sammanfogad till en funktionell enhet, med hjälp av en ny teknik som jag tagit fram.

Francon Jag förstår inte. Vad är syftet?

Wynand Jag måste säga att jag förväntade mig något slags erkännande – för vad jag har gjort. Ingen har gjort det tidigare.

Francon Jag ser inget syfte. Du har redan tagit fram metoder för att odla fram alla slags mänskliga organ: hud, lever, hjärta, allt möjligt.

Wynand Men ingen har odlat fram en hel kropp förut.

Francon Dina organ är ju efterfrågade produkter inom vårdindustrin. Men vem ska köpa den här?

Enright Jag vill ha ett utförligare svar.

Roark Det får du inte.

Enright Jag ser ingen anledning att tacka nej. Jag vill att du motiverar ditt svar.

Roark Det kan du inte kräva.

Enright Nej. Men jag tycker att jag har förtjänat det efter alla beställningar du har fått genom mig och mitt företag.

Roark Har du inte varit nöjd med mitt arbete?

Enright Mycket nöjd.

Roark Det är det du har betalat för. Inte mina motiv – dom är mina egna.

Wynand Nej, jag antar att den inte har något egentligt användningsområde.

Francon Exakt.

Wynand Men det var inte syftet heller.

Francon Ibland förstår jag mig inte alls på dig. Du är den mest framstående innovatören jag någonsin träffat – kanske med undantag av Ayn. Och så slösar du bort din tid med sånt här.

Wynand Men förstår du verkligen inte? Det finns en tjusning i själva upptäckten, att vara först, att vara den första människa som lyckats där andra misslyckats.

Enright Men svara mig – tycker du att templet är en dålig idé?

Roark Jag tycker det är en lysande idé.

Enright Då borde du rimligtvis jubla över uppdraget.

Roark Jag är tacksam för erbjudandet.

Enright Och betyder det att du tackar ja?

Roark Nej.

Enright Utan vidare motivering?

Roark Ja.

Enright Då har jag inget annat val än att vända mig till Toohey.

Roark Gör inte det.

Enright Han kan inte mäta sig med dig. Men det är möjligt att han växer med uppgiften.

Roark Ge honom inte uppdraget.

Enright Jag tänker bygga templet – med eller utan dig.

Francon Nej, jag förstår inte alls. För mig är det ren teknikonani. Produkten måste ju finna sin marknad för att ha ett värde. Den måste bära sig.

Wynand Och du ser inget värde alls i den här?

Francon Rent estetiskt är den ju tilldragande. (*undersöker B ordentligt*) Men jag känner ju till prissättningen på dina andra produkter, och det tanke på det kan jag sluta mig till att du har pumpat in en mindre förmögenhet i den här.

Wynand Visst är det en resurskrävande produktion.

Francon Ingen kommer att köpa den här bara för att titta på den, tro mig. Dom lägger hellre pengarna på en antik marmorstaty, och jag förstår dom. Visst är den attraktiv – men den saknar konstnärlig verkshöjd. Och priset i butik blir därefter.

Roark Det finns ingen som kan göra byggnaden rättvisa.

Enright Du kan.

Roark Inte nu. Inte än.

Enright Jag tänker inte vänta.

Roark Det finns inte dom material som krävs. Jag behöver marmor, glas.

Enright Du har gjort underverk med graniten från stenbrottet. Det kan du göra igen.

Roark Inte till ett tempel. Stenen är för mörk.

Enright Då öppnar vi ett nytt dagbrott – där stenen är ljusare.

Roark Jag behöver stora glasrutor.

Enright Det kan Francons glasbruk ta hand om.

Roark Hennes floatglasmaskin kan bara hantera en bredd på 1,2 meter. Jag behöver minst 2 meter.

- Enright**   Då får hon bygga en ny maskin. Jag lovar dig att jag kan få henne (*pekar på Francon*) att ta beställningen enligt dina specifikationer, vad dom än är.
- Francon**   (*till Enright*) Jag försöker bara tillfredställa marknaden; jag ser till min kunder.
- Wynand**   (*till Francon*) Jag kan inte tänka som dig, Francon. Jag ser inte en öppning på marknaden som jag sedan försöker fylla med varor. Jag ser ett problem, ett logiskt problem som måste lösas. Jag har arbetat hela mitt liv efter detta teorem, som kan härledas till axiomet A är A – grundbulten för det mänskliga förnuftet. Och nu står du här och säger princip att allt jag har arbetat för –
- Francon**   Nej, nej, det säger jag inte alls. Jag kan ha fel. Du är trots allt betydligt rikare än mig.
- Wynand**   Har du plötsligt ändrat åsikt?
- Francon**   Jag bara erkänner att jag kan ha fel.
- Wynand**   Det är intellektuell lättja att komma med ett påstående, och sedan ta tillbaka det igen så fort man möter motstånd.
- Francon**   Jag vill inte bråka med dig. Jag säger bara att jag ser inget kommersiellt värde i den här produkten. Men jag kan ha fel. Och i så fall är det bara för dig att hitta ett sätt att marknadsföra den.
- Enright**   Åtar du dig uppdraget?
- Roark**   Om du godkänner ritningarna så vill jag ha fria händer. Jag vill inte svara på frågor och jag accepterar inga förändringar under byggnationen.
- Enright**   Självfallet.

Roark Och du åtar dig i sin tur att leverera allt material som jag behöver?

Enright Ja.

Roark (*skakar hand*) Då ska jag bygga ditt tempel.

SCEN 4

Rekryteringen

(Mallory hukar under en filt. Roark stiger in.)

- Mallory** Är det du?
- Roark** Ja.
- Mallory** Du lever.
- Roark** Ja.
- Mallory** Dom trodde du var död. Dom sa: ”Roark, han hoppade från Mississippibron” – den du aldrig fick färdigställa. Dom sa att din kropp spolades ner i deltat. ”Roark, han blev uppäten av alligatorer.” ”Roark, hans kropp flöt iland på Kuba.” Men jag visste bättre. Jag visste att du höll dig undan.
- Roark** Ja.
- Mallory** Och nu är du tillbaka.
- Roark** Jag är bara här för att hämta en sak.
- Mallory** Här finns ingenting kvar. Plundrarna har tagit allt.
- Roark** Bor du här på kontoret?
- Mallory** Här finns en värmepanna som det går att elda i ... och du övergav det! lämnade allt till parasiterna. Vill du kasta ut mig så gör det.
- Roark** Jag har fått ett uppdrag att uppföra ett tempel – ett tempel åt den mänskliga anden.
- Mallory** Ett arkitektuppdrag? Vem har gett dig ... vem bygger någonting i det här landet nu?

Roark En entreprenör.

Mallory Men det finns inget att bygga med, inget stål, ingenting. Och staten exproprierar allt dom kan komma över – om det ens finns en stat kvar.

Roark Det finns fortfarande en plats i det här landet där äganderätten försvaras.

Mallory Alla dom som försvunnit: industriledarna, innovatörerna, dom sanna konstnärerna som försvarat förnuftet. Är ni tillsammans?

Roark Ja.

Mallory Men varför övergav ni allt?

Roark Det här är inte slutet. Det är början.

Mallory Jag hoppas att du har rätt – att vi en dag kan återuppbygga det här landet. Men jag tvivlar. Allt är förstört.

Roark Vi finns kvar.

Mallory *(Inget svar.)*

Roark Vi har aldrig slutat bygga. Vi har bara inte låtit parasiterna ta del av våra verk.

Mallory Dom satans svinen högg in en inskription på min Prometheusstaty: ”Envar efter sin egen förmåga”. Jag hade låtit Prometheus slå sig fri från kedjorna – men dom jävla parasiterna fjättrade honom igen. Jag kunde inte stå ut med en sådan förolämpning. Jag satte själv mejseln i marmorn och slog sönder statyn. Bättre att förstöra den, än att låta dom förvanska dess mening.

Roark Jag borde tagit med dig från början.

Mallory Jag behöver inget medlidande.

Roark Nej. Det är därför jag borde ha tagit med dig. Men jag trodde inte att du var redo.

Mallory För vad?

Roark Jag vill beställa en staty.

Mallory Vad menar du?

Roark Till mitt tempel. I dess mitt ska en staty uppföras – och jag vill att du håller i mejseln.

Mallory Jag är inte tillgänglig.

Roark Det finns ingen annan än du som kan klara av den här uppgiften: att gestalta den mänskliga anden i all sin fullkomlighet. Du ska få rejält betalt – i guld dessutom.

Mallory I guld?

Roark Den är det enda betalningsmedlet som är giltigt bland oss.

Mallory Jag förstår inte.

Roark Jag har kommit hit för att hämta dig. Jag ska ta dig härifrån. Du ska få se att det finns en framtid – i en undangömd dalgång bland bergen, där har vi byggt ett nytt liv. Och vi ska bygga upp det här landet igen. Och den här gången ska vi göra utan att kompromissa med parasiterna.

SCEN 5

Kroppen

(Taggart kommer på Mallory med A.)

Mallory Ursäkta – stör jag?

Taggart Inte alls.

Mallory Är det den? Den artificiella människan?

Taggart Det stämmer.

(Mallory undersöker A noggrant.)

Mallory Jag ber om ursäkt – jag var bara tvungen att se den. Jag gick raka vägen hit så fort jag hörde talas om den.

Taggart Jag förmodar att du är Mallory – vårt senaste tillskott?

Mallory Ja, jag kom igår.

Taggart Mallory, den framstående skulptören – den store konstnären.

Mallory Ja, jag har beskrivit så – av några få.

Taggart Av dom få som räknas. Jag var faktiskt där när din Atlasstaty avtäcktes i Central Park – det måste varit tio år sen nu. Men jag såg inte dig där på podiet.

Mallory Jag höll mig lite avsides.

Taggart Den väldige Atlas – som kastat av sig bördan. Din Atlas vägrar bära världen på sina axlar; han är fri att resa sig igen. Jag blev berörd när jag såg ditt verk, Mallory.

- Mallory** Det betyder mycket att just du säger det.
- d'Anconia** Hur ställer du dig till det här med Mallory?
- Rearden** Jag vill inte lägga mig i det. Det är en sak mellan Roark och er.
- d'Anconia** Jag trodde du ville tala om det. Hela morgonen har det varit folk här för att diskutera frågan.
- Rearden** Om det är en illa vald tidpunkt, så kan jag alltid komma tillbaka.
- d'Anconia** Nej, nu har du väckt min nyfikenhet. Vad har du på hjärtat?
- Rearden** Det är en sak som bekymrar mig. Inte från början, men det har gnagt i mig. Det här att vi plötsligt har två entreprenörer som fristående från varandra har utvecklat samma produkt. Jag är rädd att det blir en tvist mellan dom.
- d'Anconia** Jag förstår inte vad du bekymrar dig över. Marknaden kommer att ta hand om det. Antingen finns det plats för två på marknaden – eller så kommer en gå under. Det löser sig självt.
- Rearden** Så tänkte jag också från början.
- Mallory** När jag ser din skapelse så tvivlar jag på mitt yrkesval. Jag borde blivit ingenjör.
- Taggart** Det skulle varit en förlust. Om ingen skapat dina verk. Och vem hade kunnat göra det i ditt ställe.
- Mallory** Jag har sökt perfektion, hela mitt liv. Och här är den, framför mig. Jag borde blivit ingenjör.
- Taggart** Roark bröt mot reglerna när han tog med dig hit. Vi har stängt våra gränser – inte förrän världen är redo för vår återkomst ska dom öppnas igen.

- Mallory** *(till d'Anconia)* Jag ber om ursäkt – det kände jag inte till. Om min närvaro står i strid med era regler ... det var inte min mening att –
- Rearden** Jag är rädd att kommer att bli en rättssak av det här i slutändan.
- d'Anconia** Det är möjligt. Men det är väl ingen anledning att bekymrar sig över det nu?
- Rearden** Du vet att jag inte är den som ... bekymrar mig för småsaker. Men en rättstvist är en känslig sak. Och det här är delikata frågor det handlar om. Jag tror att en rättegång kommer att innebära en väldig press på vår frivilliga sammanslutning – stridslinjerna kommer att bli tydliga.
- d'Anconia** Du står ju väldigt nära en av parterna.
- Rearden** Det är precis det jag menar. En rättegång kommer att få konsekvenser långt utanför rättssalen.
- d'Anconia** I det avseendet förlitar jag mig vår konstitution, och dess integritet. Och på Ayns omdöme som rättens ordförande.
- Rearden** Det är ingen kritik mot Ayn. Men vårt rättssystem är ännu oprövat – och det bekymrar mig.
- d'Anconia** *(till Mallory)* Visserligen är det ett grovt brott mot vårt gemensamma kontrakt, men var ju oavsiktligt från din sida. Så du är välkommen att stanna.
- Mallory** *(efter en paus)* Tack.
- d'Anconia** Varför ser du så nedslagen ut? Det här var väl goda nyheter? I annat fall är du mer än välkommen att återvända till parasitsamhället.
- Mallory** *(till Roark)* Jag har en yrkesmässig kris.

Roark

Det har du inte tid med. Inte om du ska verka i den här dalen. Upp och hoppa!

SCEN 6

Rivalen

(Wynand stirrar på B. Francon kommer fram till honom.)

- Francon** Den är mycket vacker.
- Wynand** Jag fick uppfattningen att du inte uppskattade den.
- Francon** Estetiskt är den perfekt.
- Wynand** Nej, du hade rätt. Jag har suttit här i dagar och stirrat på den. Och jag kan inte se någon tillämpning för produkten. Den har inget användningsområde – inget som motivera kostnaden i alla fall. Jag har lurat mig själv.
- Francon** Nej, det är en anmärkningsvärd teknisk prestation – i klass med alla dina andra produkter: dom artificiella organen, dom biologiskt nedbrytbara modellerna.
- Wynand** Låt mig slippa ditt medlidande. Det skämmer ut oss båda.
- Francon** Det är inte medlidande –
- Wynand** Det är förolämpning mot mina tidigare upptäckter – att jämföra dom med den här ... den här saken, som slukat mina pengar och min tid. Du kan ta den. Du skulle göra mig en tjänst. Ta den! Om du har någon användning för den. Du kan ställa den tillsammans med din statsamling, som kuriosa. Eller så kan den hålla ditt paraply, om dina händer är upptagna.
- Francon** Det är en sak som jag måste berätta ...

Wynand Ja, men gör det då. Låt mig inte se dig stå där och tveka.

Francon Taggart hann före dig.

Wynand Hann före, vadå?

Francon Jag fick inte reda på det förrän idag. Taggart har utvecklat en egen artificiell kropp; produkten stod färdig för flera veckor sedan. Hon hann före dig.

Wynand Utmärkt. Det var på tiden att hon klev fram i ljuset; Taggart har levt i min skugga alldeles för länge.

Francon Jag trodde det skulle besvara dig.

Wynand Inte det minsta. Jag hyllar alla tekniska framsteg, vem som än tagit det första klivet.

Francon Det verkar bara vara ett sånt sammanträffande – att ni båda ... Du tror väl inte att hon ...

Wynand Det här tycker jag inte om: att du står och tvekar. Det är inte värdigt dig. Öppna munnen och säg det bara.

Francon Du tror väl inte att hon har kommit över dina resultat, på något olämpligt sätt?

Wynand Absolut inte. Hon är fullt kapabel till att utveckla tekniken på egen hand. Synd bara att hon kastat bort sin kapacitet på en sådan meningslös produkt. Hoppas att det inte skadar hennes finanser allt för hårt.

Francon Hon har faktiskt varit väldigt uppfinningsrik – när det gäller dom kommersiella aspekterna också. Hon har hittat ett sätt att marknadsföra sin produkt.

Wynand Hur då?

Francon Ja, hon har fört in produkten i tjänstesektorn, väldigt kreativt måste jag säga – som en kropp att använda, för sexuella tjänster.

Wynand *(efter en paus)* Brilljant. Och jag såg det inte ens.

Francon Men hon har inte fått ut den på marknaden än.

Wynand Jag såg inte den applikationen. Lysande tänkt av henne.

Francon Det finns fortfarande tid.

Wynand Jag såg det inte.

Francon Du kan komma ut på marknaden samtidigt. Du kan konkurrera ut Taggart.

Wynand Det här är nog första gången i mitt liv ... som jag känner mig trött.

Francon Och du talar om värdighet – res dig upp, för helvete! Du har resurserna att konkurrera ut henne. Du har erfarenheten. Du har byggt ett imperium inom vårdindustrin. Hur många har du inte krossat på vägen! Ta marknaden ifrån henne! Hon får vika sig. Och när Taggart gått omkull så kan du anställa henne igen.

SCEN 7

Konkurrensen

(Taggart och Rearden finner A i en prekär position.)

Taggart	Vad är det här?
Rearden	Ingen aning.
Taggart	Jag lämnade den stående här.
Rearden	Är du säker?
Taggart	Har du rört den?
Rearden	Nej.
Taggart	Är du säker?
Rearden	Ja.
Taggart	Vem är det då?
Rearden	Jag vet inte.
Wynand	Jag vill bara säkerställa leveransen av biologisk massa till min verksamhet.
Enright	Jag kan försäkra dig om att jag kan leverera enligt kontraktet – både leveransdatum och antal kolli.
Wynand	Jag litar fullständigt på dig. Du har alltid varit en leverantör att lita på. Jag ville bara vara säker. Min produktion är helt avhängig dina leveranser av råmaterial.
Enright	Du kan vara lugn. Jag levererar alltid i tid.

Wynand Jag vet. Det är därför jag alltid vänder mig till dig – under alla dessa år har jag alltid föredragit att göra affärer med dig, framför dina konkurrenter.

Enright Inom det här fältet har jag inga kvar.

Taggart Ingen annan har tillgång till den.

Rearden Den kanske har fallit ihop, så där olyckligt bara.

Taggart Hur då?

Rearden Jag vet inte – du kanske ställde ifrån dig den lite slarvigt.

Taggart Någon har rört den. Är det inte du? I annat fall blir jag orolig.

Rearden Jag har inte rört den. När skulle jag haft tid till det? Jag var förbi Wynand (*pekar på Wynand*), för att titta på hans artificiella kropp.

Taggart Hur var den då?

Rearden (*till Wynand*) Mycket imponerande, Wynand.

Wynand I jämförelse med Taggarts produkt?

Rearden Likvärdig.

Wynand Några skillnader?

Rearden Inga synbara. Förutom rent estetiska val.

Wynand (*till Enright*) Jag antar att Taggart är lika beroende av ditt råmaterial?

Enright Wynand, du vet att jag inte kan tala om mina andra kunder.

Wynand Självklart. Men du är den enda producenten – det säger sig självt att hon behöver dig, precis som jag.

Enright Självklarheter som det behöver vi väl knappast diskutera?

Wynand Nej, inte alls. Det var en retorisk fråga.

Enright Vad kan jag hjälpa dig med, Wynand?

Taggart Jag menade inte att låta så anklagande – jag är ledsen. Jag bara blev lite orolig när jag såg den ligga där. Självklart får du röra den, så mycket du vill.

Rearden Jag har inte rört den.

Taggart Du missförstår mig. Jag anklagar dig inte. Jag bara menar att du får röra den.

Rearden Jag förstår. Och jag vill bara göra klart att inte rört den.

Taggart *(efter en paus)* Har du inte rört den?

Rearden Nej.

Wynand Jag vet att du har en begränsad produktionskapacitet.

Enright Jag har inga som helst problem att möta efterfrågan.

Wynand Efterfrågan har gått upp – jag är nämligen intresserad av att göra ytterligare en stor beställning av biologisk massa. Kan du öka din kapacitet?

Enright *(efter en paus)* Tyvärr inte. Det finns begränsningar i råvarutillgången.

Wynand Det var det jag förmodade.

Taggart Den är ju till för det.

Rearden (Svarar ej.)

Taggart Jag förstår inte ditt motstånd. En produkt är ju till för att användas. Vad har den för värde annars?

Rearden Jag håller fullkomligt med.

Taggart Men varför vill du inte ... Är det för att jag är här? Vill du att jag ska gå?

Rearden Nej.

Taggart Jag kan gå – så får du vara ensam med den.

Rearden Jag vill inte vara ensam med den. Jag vill inte använda den överhuvudtaget.

Wynand Hur ser ditt kontrakt ut med Taggart?

Enright Det kan jag inte diskutera i detalj, så klart. Men hon köper mindre kvantiteter regelbundet.

Wynand Jag är beredd på att göra stora inköp – till ett mycket bra pris. Frågan är om du är beredd att leverera det jag behöver.

Enright Till rätt pris är jag beredd att leverera allt du behöver.

Wynand Mycket bra. Det är därför jag alltid vänder mig till dig.

Enright Jag följer bara dom riktlinjer som Ayn satt upp. Jag säljer till den som betalar mest.

Taggart Tycker du inte om den?

Rearden Jag tycker det är en fantastisk produkt.

Taggart Men du vill inte använda den?

Rearden

Nej, jag vill inte använda den.

Taggart

(efter en paus) Jag förstår.

SCEN 8

Tvivlet

- Toohey** Är du upptagen?
- Roark** Jag är alltid upptagen, Toohey.
- Toohey** Jag skulle vilja tala med dig – om du kan avvara ett par minuter av din tid.
- Roark** Det går bra. Men kom till saken kvickt. Jag har inte tålamod för abstrakta diskussioner.
- Toohey** Jag är väl medveten om det. Ändå känner jag mig tvingad att inleda en sådan.
- Roark** Jag är inte intresserad.
- Toohey** Det rör ditt projekt – ditt tempel.
- Roark** Vad rör det dig?
- Toohey** Det berör oss alla. Ett tempel är inte vilken byggnad som helst. Ett tempel är en byggnad som definierar ett samhälle. Nu ska jag inte kalla det här som vi har för ett samhälle, det är missvisande – låt oss kalla det för en frivillig sammanslutning istället. Men ändå, den här byggnaden kommer att definiera oss som ett kollektiv.
- Roark** Du talar om gamla tiders tempel: mystikernas bönehus, som byggdes för att skuldbelägga människan. Det här är ett tempel tillägnat den mänskliga anden, det som gör oss unika som individer.
- Toohey** Självfallet en stor skillnad mot den vidskepliga tron på arvsskulden. Men det är inte det jag menar – tanken bakom templet är mycket vacker, det tycker jag verkligen. Men gör det inte något med oss?

- Toohey** *(fortsätter)* Skapar det inte ett kollektiv? Vi som alldeles nyss var en samling individer: unika, självständiga. Den enda vi hade gemensamt var vår handlingskraft och vår förmåga att tänka rationellt. Nu får vi plötsligt en byggnad som definierar oss som ett ”oss”. Förstår du vad jag menar?
- Roark** Jag förstår. Men jag håller inte med.
- Toohey** Gör du inte?
- Roark** Nej. Jag hör bara ordlekar. En samling individer och ett kollektiv är knappast samma sak.
- Toohey** Jag kanske uttrycker mig klumpigt. Jag menar att ditt tempel har performativa kvaliteter: det kan förvandla oss från självständiga individer till ett kollektiv, ett starkt kollektiv med gemensamma värderingar.
- Roark** Det har vi redan. Vi är alla övertygade om att det rationella tänkandet kan beskriva verkligheten, att A är A. Om du inte ändrat dig på sistone?
- Toohey** Vi vet alla att A är A. Det är inte en värdering; det är en insikt om världens beskaffenhet som alla rationella människor måste erkänna som sant. Och jag talar inte om sanningar – jag talar om värderingar, dom sociala aspekterna.
- Roark** Dra inte upp sådana förpestade uttryck som ”dom sociala aspekterna”. Det är ett språk som inte hör hemma här.
- Toohey** Jag ber om ursäkt – det är jag som uttrycker mig klumpigt igen, det är en svaghet jag har. Jag är övertygad om att ditt tempel kommer att bli magnifikt när det står klart. Jag är en av dina största beundrare, även om du inte har insett det.

- Toohey** *(fortsätter)* Men jag är rädd att templet kommer ha en sådan stark dragningskraft på mig – och alla andra, att vi för första gången blir ett ”oss”. En individ kan man inte sönderdela. Men ett ”oss” kan söndras – av yttre krafter, eller av inre slitningar. Det kan potentiellt hota oss alla.
- Enright** *(till Roark)* Vi ska bygga ett tempel tillägnat den mänskliga anden – du och jag, Roark.
- Roark** *(till Toohey)* Enright har beställt ett tempel – och jag tänker bygga det åt honom. Var det något mer du ville säga?
- Toohey** Nej, jag har framfört det jag skulle.

SCEN 9

Leverantören

(Taggart möter d'Anconia och Enright.)

- Taggart** *(skakar hand med d'Anconia)* Tack för att du tog dig tid att träffa mig med så kort varsel.
- d'Anconia** Naturligtvis – du är alltid välkommen.
- Taggart** *(skakar hand med Enright)* Bra att du också kunde närvara, Enright.
- Enright** Du behöver inte besvära dig med formaliteterna, Taggart.
- d'Anconia** Du får ursäkta Enright – det är bråda tider för honom.
- Taggart** Då ska jag inte slösa med herrarnas tid. Jag har kommit hit för att jag som skapare av den första artificiella människokroppen har vissa rättigheter som har kränkts av vissa andra producenter. Jag är här för att kräva att dessa rättigheter respekteras.
- d'Anconia** Och med vissa andra menar du?
- Taggart** Ni vet precis vem jag talar om.
- d'Anconia** Ingen här tar ifrån dig äran av upptäckten. Alla vet att du var först. Men som jag förstår det arbetade ni parallellt med samma projekt, helt ovetande om varandra?
- Taggart** Det stämmer. Men jag var först.
- Enright** Vad spelar det för roll? Det är en fri marknad.
- d'Anconia** Du får skapa en bättre produkt än honom, eller billigare – och konkurrera ut honom.

- Taggart** *(till d'Anconia)* Du ser – dom svinen har bildat en kartell för att tvinga mig ner på knä! Men dom kommer inte att lyckas.
- (Taggart stormar ut.)*
- d'Anconia** Vad håller du på med? Varför säljer du inte till henne?
- Enright** Jag har inget mer att sälja.
- d'Anconia** Har Wynand köpt hela din produktion? Det har jag svårt att tro.
- Enright** Nej, men jag behöver en del själv också.
- d'Anconia** Det här är inte alls bra. Jag tvivlar inte på dig. Men jag förstår att från hennes perspektiv ser det misstänkt ut.
- Enright** Hon får tro vad hon vill. Mina händer är rena.
- d'Anconia** Men jag förstår inte varför du inte vände dig till henne innan du skrev kontrakt med Wynand. Det hade ju kunnat bli en budgivning.
- Enright** Jag fick redan bästa priset från honom. Hade jag väntat för länge kanske dom hade kommit överens sinsemellan. Wynand är ju den som lärde upp henne en gång i tiden, det vet du väl?
- d'Anconia** Jag är väl medveten om det. Och därför kan den här saken bli ännu mer infekterad, när det finns en personlig relation emellan dom. Taggart kommer att ta en förlorad strid med hög buret huvud, om striden var renhårig. Men om hon misstänker att motståndaren har fuskat, då kommer hon att protestera högljutt – och jag förstår henne. Och vad fan behöver du biologisk massa till?
- Enright** Det har ingen annan med att göra, inte ens du.

d'Anconia Jag frågar dig som vän.

Enright Jag är inte så säker på det.

d'Anconia Bli inte överdramatisk nu. Du vet att jag är din vän.

Enright Det vet jag. Men just i det här ögonblicket påminner du mer om Boyle.

d'Anconia Du finner det alltså nödvändigt att förolämpa mig så grovt.

Enright Det var många år sedan jag träffade honom sist, men tanken på honom äcklar mig fortfarande.

d'Anconia Passa dig – min vänliga fasad är just det, bara en fasad.

SCEN 10

Parasiten

Boyle Men du försvinner inte? Som dom andra, d'Anconia och dom där förrädarna.

Enright Jag har inte för avsikt att lämna min fabrik, Boyle. Såvida ni inte tvingar mig under vapenhot.

Boyle Men herregud – varför skulle vi göra det? Vi står på din sida, vi stödjer din verksamhet – den är viktig för landet som helhet. Komma och tala om vapenhot. När det råder fri företagsamhet. Under reglerade former naturligtvis.

Enright Jag kommer att fortsätta att driva min verksamhet, det är allt du behöver veta, Boyle.

Boyle Du inbillar dig att vi är dina fiender. Men du har fel. Vi är dina vänner.

Enright I så fall behöver jag inga fiender.

Boyle Du är en mycket kapabel fabrikör; du har haft enorma framgångar. Och vi värdesätter dina kunskaper. Vi har ingen avsikt att beslagta din egendom. Vi försöker bara balansera olika sociala anspråk. Vi är bara ute efter en rättvis fördelning.

Enright Du är alltså här för att ta något ifrån mig.

Boyle Nej, jag är här som din vän. Vi vill bara diskutera saken med dig. Vi kan samverka med varandra.

Enright Det är inte samverkan om ena parten hotar med våld.

Boyle Men jag förstår inte varför du tjarar om våld hela tiden. Jag är inte här för att hota dig – vi arbetar ju ändå mot samma mål, för samhällets bästa.

Enright Jag arbetar för mitt eget bästa, om det råkar sammanfalla med ert bästa bryr jag mig inte om. Jag driver min verksamhet för att generera vinst, så enkelt är det.

Boyle Och du gör det mycket skickligt. Du är en av våra mest förmögna industriledare.

Enright Det stämmer.

Boyle Och det enda vi ber dig om är att du tar emot statens beställning och levererar varorna enligt våra specifikationer.

Enright Nej.

Boyle Om tidsramen är för snäv, så kan vi diskutera saken.

Enright Nej, jag skulle kunna leverera inom utsatt tid. Men det tänker jag inte göra. Jag har en annan kund, som betalar bättre – och som jag dessutom har ett kontrakt med.

Boyle Vi känner till ert kontrakt. Och din kund kommer att ha förståelse för att statens angelägenheter går före er privata överenskommelse.

Enright Jag har ett ansvar att följa kontraktet.

Boyle Vi befriar dig från det ansvaret.

Enright Jag vill inte bli befriad. Det är ett moralisk ansvar.

Boyle Du inser naturligtvis att du bryter mot lagen om du vägrar ta emot en statlig beställning?

Enright Då får ni väl anhålla mig.

Boyle Varför pratar du om sådana otrevliga saker? Det här är ett vänskapligt samtal. Vi vill inte anhålla dig.

Enright Det är ju det du hotar mig med.

Boyle Jag har inte sagt ett ord om att anhålla dig.

Enright Men det ligger bakom varje ord du har sagt.

Boyle Men varför dra upp det? Vi vill ju inte anhålla dig. Vi vill att du frivilligt samarbetar med oss.

Enright Men det kommer jag aldrig att göra.

Boyle Det är ju olagligt.

Enright Anhåll mig då.

Boyle Staten behöver dina varor. Och du måste sälja dom till oss. Statens planer kan ju inte vara beroende av ditt medgivande.

Enright En försäljning kräver säljarens medgivande. Om ni vill ha varorna är det bara att komma tillbaka med soldater och vapen och ta vad ni vill ha. Jag kan inte hindra er. Men jag tänker fan inte spela med och låtsas att det här är ett frivilligt samarbete.

Boyle Jag förstår mig inte på dig –
(Taggart störtar in.)

Enright Taggart, vad gör *du* här?

Taggart Jag misstänkte att den här parasiten skulle vara här.

Boyle Nu behöver vi inte vara otrevliga –

Taggart *(till Enright)* Vet du vad han och dom andra plundrarna har hittat på nu?

Enright Nej.

- Taggart** Jag fick höra det precis. Nästa vecka presenterar dom en plan för att inrätta en fond där alla vinster från företagen i vår bransch ska samlas. Och sen ska vinsten fördelas vid årets slut efter hur många anställda varje företag har.
- Enright** *(till Boyle)* Stämmer det här?
- Boyle** Ja, alltså det är inte offentligt än, men det finns en sådan plan –
- Taggart** Och gissa vem som kommer att tjäna på det!
- Enright** *(till Boyle)* Jag omsätter dubbelt så mycket som dig, min produktion är tre gånger större. Du går med förlust medan jag går med vinst. Men du har tusentals anställda mer än mig.
- Boyle** Vinstfonden var inte mitt förslag.
- Taggart** Det kanske det inte var, men du stödjer planen.
- Boyle** Ja, självklart. Det borde varje upplyst människa göra. Landet befinner sig i en djup ekonomisk kris, och människor måste få en chans att klara sig. Jag har niotusen anställda. Och var ska dom ta vägen om företaget går omkull?
- Enright** Medan din maskinpark rostar sönder sitter hälften av dom och skickar PM fram och tillbaka mellan avdelningarna. Jag vet hur ditt företag fungerar.
- Boyle** Men människor har rätt till en försörjning. Vi måste ta hand om dom svaga i samhället.
- Enright** Genom att straffa dom starka?

SCEN 11

Misstanken

(Taggart visar A, som ligger i en prekär position, för Rearden.)

- Taggart** Jag hittade den så här.
- Rearden** När då?
- Taggart** Alldeles nyss.
- Rearden** Är det något fel på den?
- Taggart** Den är oskadd.
- Rearden** Jag tänkte att det kanske var något fabriktionsfel – som gör att den faller ihop så där.
- Taggart** Du har inte rört den?
- Rearden** Nej.
- Taggart** Du tror att det är ett fabriktionsfel?
- Rearden** Det skulle ju förklara saken.
- Taggart** Den faller inte ihop av sig själv, bara så där. Jag har testat den utförligt – produkten är felfri.
- Rearden** Ja, då vet jag inte.
- Taggart** Är du verkligen säker att du inte rört den?
- Rearden** Ja.
- Taggart** Då förstår jag ingenting.
- Rearden** Nej, det är mycket märkligt.

Taggart Och sättet som den ligger på.

Rearden Ja, det är mycket märkligt.

Taggart Det ser ju ut som om någon ... använt den.

Rearden Jag vet inte.

Taggart Jag har väl gjort klart för dig att du får använda den, så mycket du vill.

Rearden Jag har förstått det.

Taggart Då skulle du inte behöva dölja det, eftersom jag har gett dig min tillåtelse.

Rearden Jag döljer inget.

Taggart Jag har till och med uppmuntrat dig till att använda produkten.

Rearden Men jag vill inte.

Taggart Du säger det. Men ändå så hittar jag den liggande så här.

Rearden Jag har redan gjort klart att det inte är jag.

Taggart Om du säger så, så litar jag på dig. Men det gör bara min oro större. Vad är det som händer då?

Rearden Jag vill inte tro det, men vi måste kanske överväga möjligheten ...

Taggart Vad då?

Rearden Att det handlar om industrispionage.

Taggart Tror du att Wynand skulle sabotera för mig?

- Rearden** Jag tror att du måste överväga den möjligheten. Det verkar ju som om han gjort en lagvidrig överenskommelse med Enright redan. Då kanske han är beredd att gå ytterligare ett steg.
- Taggart** Att Wynand tänjer på lagen för sin egen skull förvånar mig inte det minsta. Men industrispionage är en helt annan sak. Och jag känner honom väl. Han avskyr plundrarna lika mycket som jag. Han skulle aldrig nedlåta sig till att använda sådana metoder.
- Rearden** Är du verkligen säker på det?
- Taggart** Han skulle hellre hoppa från en klippa.
- Rearden** För en vecka sen skulle jag säga samma sak om honom. Men nu vet jag inte längre. Han är pressad.
- Taggart** Han har varit pressad för.
- Rearden** Av parasiter som missbrukat hans upptäckter, ja. Men aldrig har han varit med om det här: att inte vara först. Och det är du som har besekrat honom – hans egen adept har gått om honom. Han måste känna sig gammal – förbrukad.
- Taggart** Tala inte så om honom. ”Förbrukad”. Du talar om den mest framstående innovatören någonsin.
- Rearden** Han var det en gång. Men kanske inte längre.
- Taggart** Nej, du har fel. Han skulle aldrig göra så mot mig.
- Rearden** Tänker du inte ens överväga möjligheten?
- Taggart** Nej.

SCEN 12

Återkomsten

(Danneskjöld återvänder med Daniels i släptåg; de möter Rearden.)

Rearden Se på fan, här kommer ju hjälten i hög person! Är du tillbaka, Danneskjöld?

Daniels Nej, han är fortfarande i New York, ser du väl.

Danneskjöld Jag är tillbaka. Har jag missat något spännande?

Rearden Det har faktiskt hänt en del medan du varit borta. Men jag antar att det bleknar i jämförelse med dina dåd.

Daniels Är det här med anilingus en hedersbetygelse i din kultur, eller är du bara en pervers liten fitta som vill slicka röv?

Rearden Om du ursäktar så försöker jag föra ett civiliserat samtal med Danneskjöld här – dina kommentarer är överflödiga i sammanhanget.

Daniels Bara för att din mamma lät dig smaka kåtsaften efter att grannen tömt sig i hennes fitta betyder det inte att du är välkommen var som helst.

Rearden Det finns faktiskt gränser för vad man –

Daniels Ja, mamma borde ha satt upp lite tydliga gränser. Du får gärna fantisera om min röv, men gör det för helvete i ditt eget rum, så jag slipper se det *(simulerar masturbation)*.

(Rearden tar ett halv steg emot Daniels, som genast svarar upp. Danneskjöld går emellan dem.)

Danneskjöld *(till Daniels)* Stilla dig.

(Daniels lyder.)

- Rearden** Har du några nyheter från världen utanför?
- Danneskjöld** Staten har kollapsat fullständigt. Dom höll ut längre än jag trodde. Men nu finns ingenting kvar. Ett par stater har strömförsörjning; dom flesta lever i mörker. New York har inte ens rinnande vatten.
- (Toohey har smugit fram.)*
- Rearden** Det var bara en tidsfråga – precis som du sa, Danneskjöld.
- Danneskjöld** Parasiterna behöver vi knappast oroa oss över. Jag har andra prioriteringar.
- Rearden** Har du återvänt för gott nu?
- Danneskjöld** Jag ser ingen anledning att bege mig ut igen. Plundrarsamhället ligger på sin dödsbädd. Vi behöver bara vänta ut dödskampen. Och jag behöver ta hand om mina affärer här. Jag har ett stort lager sprängmedel som jag inte fått sålt.
- Rearden** Har marknadspriset fallit?
- Danneskjöld** Det är mycket märkligt. Jag har kapat marginalerna, men ingen köper. Det finns ingen efterfrågan.
- Rearden** Det är säkert bara tillfälligt.
- Danneskjöld** d'Anconia är min största kund, men han är inte intresserad. Vet du hur det går för hans gruvor?
- Rearden** Han producerar mer och mer. Mer än vad jag kan köpa upp.
- Toohey** Det kanske är en allmän trend?
- Daniels** *(till Toohey)* Fick du plötsligt luft!

Danneskjöld Låt honom vara. (*till Toohey*) Vad vill du säga, Toohey?

Toohey Det kanske är en allmän trend att efterfrågan går ner.

Rearden Vi producerar mer än någonsin här i dalen.

Toohey Marknaden kanske är saturerad.

Rearden Det är en tillfällig nedgång. Och det gäller bara vissa segment.

Toohey Ja, jag vill inte uttala mig definitivt innan jag har studerat det noggrannare. Jag ville bara inflika det. Men jag skulle vilja ställa en fråga till Danneskjöld, om han inte mistycker?

Danneskjöld Varsågod.

Toohey Under dina resor dom senaste veckorna, lade du märke till några folkströmmar, människor som rörde sig på vägarna?

Danneskjöld Ja. Dom lämnade dom stora städerna. Och begav sig västerut.

Toohey Mot oss?

Rearden Inte det här igen. Han har predikat undergång dom senaste veckorna och drivit alla galna. Han fattar inte att dom aldrig kommer att hitta oss här.

Toohey Jag vill bara göra er medvetna om risken –

Rearden Ja, vi har hört.

Toohey – så att vi kan ta steg för att förhindra det.

Daniels (*till Toohey*) Jag har alltid undrat över dig – vad du är för en jävel.

Daniels

(fortsätter) Men jag har aldrig lyckats klura ut det. Nu vet jag. Du är en tonårshora. En sån som säljer sig för första gången. En liten jävla hora som har mage att ta betalt bara för att ligga där och se kränkt ut – som om det överenskomna priset inte vore högt nog. Fastän man kan gå tvärs över gatan och skaffa sig lite rejäl fitta för halva priset. Du är ett jävligt dåligt knull – och dessutom vill du ge oss skuldkänslor för att vi haft det dåliga omdömet att betala dig för att sticka den i röven.

Danneskjöld

Var inte elak mot honom. Han förstår inte grymhet.

Daniels

(till Toohey) Då borde han lära sig.

SCEN 13

Grundläggningen

- Enright** Redan nu ser jag att det kommer att bli en anmärkningsvärd byggnad. Det ser jag bara genom att titta på grunden.
- Roark** Det är inte klart än. Det saknas ett fundament.
- Enright** Var då?
- Roark** Du står på det. Var snäll och flytta dig lite.
- Enright** Ja visst. Fortsätt du. Bry dig inte om mig. Jag bara tittar runt.
- (Roark fortsätter arbetet.)*
- Enright** *(efter en paus)* Den biologiska massan som du beställt –
- Roark** Ja, är den på väg?
- Enright** Jaja, leveransen kommer imorgon. Precis som utlovat.
- Roark** Bra.
- Enright** Men vad behöver du den till?
- Roark** Varför frågar du?
- Enright** Jag förstår inte. Du har fått stål och betong. Jag har fixat ljus granit. Och jag har till och med ordnat glas med dom rätta måtten.
- Roark** Allt enligt kontraktet.
- Enright** Men varför behöver du biologisk massa? Du bygger ju ett tempel.

Roark   Templet kommer att uppföras helt enligt ritningarna – det är allt du behöver veta.

Enright   Om du behöver leveransen så är det klart att du får den, inget snack om det. Men det ställer till lite problem för mig.

Roark   Du får hantera det. Det är inte min sak.

Enright   Det är klart jag kan hantera det. Men det är en känslig situation. Jag har fått säga upp ett annat kontrakt för att kunna leverera till dig. Och det har retat upp en del. Och jag vill inte göra det i onödan.

Roark   Leveransen är nödvändig.

Enright   Jag säger ju att den kommer imorgon. Men jag är satt under press – kan du inte förstå det?

Roark   Hantera det.

Enright   Men kan du inte svara mig i alla fall? Varför behöver du biologisk massa?

Roark   Det är till Mallory – hans staty.

Enright   Till statyn? Vad är det för fel på graniten som jag har ordnat åt dig?

Roark   Det är hans beslut. Och jag stödjer det.

Enright   Här öppnar jag ett nytt dagbrott bara för det här byggets skull –

Roark   Jag är mycket nöjd med stenen. Jag kommer att klä både väggar och golv med din sten. Men statyn är Mallorys verk. Den kommer att stå i centrum. Och han har mitt fulla förtroende.

Enright   Kan du inte prata med honom?

Roark Enligt vårt kontrakt har du åtagit dig att leverera allt material jag behöver. I gengäld får du en byggnad som ingen annan: ett tempel åt den mänskliga anden. Var det inte det du beställde?

Enright Jo.

Roark Då så. Då fortsätter jag arbetet. Du är välkommen att se på. Men jag tänker inte ändra på minsta fog och jag har inte tid med protester, om det här ska bli klart i tid.

Enright Då får du som du vill – som vanligt.

SCEN 14

Efterfrågan

- Toohey** Verkligen ett oväntat besök det här. Inte ovälkommet alls, det är inte så jag menar ... bara oväntat, så menar jag.
- Danneskjöld** Jag föredrar att inte vara väntad när jag kommer på besök.
- Toohey** Jag vet, jag vet ... jag vet faktiskt en hel del om dig. Jag har samlat uppgifter ... jag lekte för ett ögonblick med tanken att skriva en biografi om dig, Danneskjöld. Det skulle jag naturligtvis aldrig göra utan ditt tillstånd ... naturligtvis.
- Danneskjöld** Jag ger inte mitt tillstånd.
- Toohey** Nej, jag antog det. Så jag lade projektet på hyllan. (*rotar bland sina papper*) Men jag hann samla en hel del material om dina segrar på havet: om slagskeppet du besegrade utanför Irlands kust, om koppartransporten från Argentina som du sänkte, om hjälpsändningen till Folkrepublikerna i Europa som du konfiskerade och sålde –
- Danneskjöld** Jag är inte här för tala om det förflutna.
- Toohey** Naturligtvis inte. Jag trodde bara att det kanske skulle intressera dig. Men jag arbetar på ett nytt projekt nu: jag samlar uppgifter om Ayn. Jag tänker att det kommer att vara ett stort intresse i framtiden att läsa om dom män som vägrade acceptera parasitsamhället, och som med egen kraft fick det att falla samman i ruiner.
- Danneskjöld** Jag är inte det minsta intresserad av det förflutna. Mitt intresse för framtiden är också tämligen begränsat, till skillnad från Ayn.

- Danneskjöld** *(fortsätter)* Det är en styrka som Ayn besitter, som jag tyvärr saknar. Jag är här för att tala om nuet.
- Roark** Hur går det med statyn?
- Mallory** Fantastiskt bra. Det var oerhört svårt att börja, men nu – nu kan jag inte sluta. Apropos det borde jag nog äta någonting, det var ett tag sedan.
- Roark** Jag vill gärna se hur långt du har kommit.
- Mallory** Jag kommer inte att spräcka deadline, det är ingen fara. Jag tror till och med den kan bli klar ett par dagar i förväg. Men jag vågar inte lova det.
- Roark** Jag vill gärna se den.
- Mallory** Nej, det går inte. Du måste se den i sin helhet. Annars är det meningslöst, helt meningslöst.
- Roark** Jag är inte vilken betraktare som helst. Jag är van att bedöma ofärdiga verk.
- Mallory** Men det här är något annat. Det här är helt nytt, det finns inget facit, det går inte att bedöma förrän det står klart.
- Roark** Jag får inte se din staty?
- Mallory** Nej. Inte förrän den avtäcks.
- Danneskjöld** Den svaga efterfrågan på mina varor oroar mig – och jag vill höra vad du har att säga om saken.
- Toohey** Det har faktiskt oroat mig också.
- Danneskjöld** Tror du att vi är på väg in i en lågkonjunktur?
- Toohey** Möjligtvis. Det finns en del faktorer som pekar på det.

- Toohey** (fortsätter) Produktionen i dalen har stigit och stigit och alla produktionsfaktorer är fullt sysselsatta, och det har krävts stora investeringar för att kunna möta efterfrågan.
- Danneskjöld** Du menar att det skapats flaskhalsar i produktionen? Skulle det förklara varför till exempel Rearden inte kan köpa upp d'Anconias lager av järnmalm?
- Toohey** Nej, i det fallet beror det helt enkelt på att det inte finns en större efterfrågan på stål, än det som Rearden redan producerar.
- Danneskjöld** d'Anconia kan producera mer än vad Rearden behöver, och jag kan på samma sätt producera mer än vad d'Anconia behöver. Det låter som om vi redan är inne i en lågkonjunktur, enligt dig.
- Toohey** Mycket möjligt. Men jag misstänker att problemet kan vara djupare än en konjunkturedgång.
- Roark** Du använder ett ovanligt material: biologisk massa.
- Mallory** Det är helt revolutionerande. Jag har funnit en väg för den figurativa konsten att ta sig bortom alla tidigare gränser. Jag tror det kommer att bli ett stort genombrott.
- Roark** Men vad använder du materialet till?
- Mallory** Du får se. Var inte så otålig. Men det kommer att bli storartat. Det här är slutet för den konceptuella konsten, den som lever sitt liv som en parasit på dom verkliga konstnärerna. Det är slut på deras anti-intellektualism och icke-arbete.
- Roark** Jaja, jag ska inte pressa dig. Men den håller sig inom dimensionerna, hoppas jag? Vi ska nämligen gjuta sockeln i morgon bitti.

- Mallory** Det är bara att fortsätta – oroa dig inte.
- Toohey** Jag misstänker att det finns inbyggda svagheter i vår ekonomi.
- Danneskjöld** Vi har en frisk ekonomi. Det är alla rörande överens om. Men du står alltså och säger att det är någonting fel på den?
- Toohey** Nej, absolut inte fel. Jag håller med om att dess moraliska grund är oantastlig. Oantastlig. Men den är väldigt liten ... ekonomin alltså.
- Danneskjöld** Vi är få. Vad har det för betydelse?
- Toohey** Ja, jag spekulerar bara, jag har inga ovedersägliga bevis för saken ... men det kan vara så, att det finns en bortre gräns för vår tillväxt. (*ger Danneskjöld ett diagram*) Det här är vår tillväxtkurva – underlig, eller hur? Finns inget historisk exempel på en sådan stigande kurva. Men vi är ensamma, det är det som oroar mig. Vi är den enda finansiella ekonomin, vi kan inte sprida oss till nya marknader – inte så länge världen runt omkring oss ser ut som den gör. Och ännu värre – vi kan inte externalisera kostnaderna. Vi måste bära hela bördan själva, här i dalen.
- Danneskjöld** (*till Enright*) Toohey säger att det inte går att växa sig ur den här krisen. Det finns inga nya marknader, inga outnyttjade resurser.
- Enright** Men teknologin går ju hela tiden framåt; snart kommer det kanske –
- Danneskjöld** Nej, jag talar om ändliga resurser. Ta den där biologiska massan som du producerar. Du använder råvaran men sörjer inte för förnyelsen av den. När råvaran börjar sina kommer du att behöva betala för att återskapa den.

Enright Men den kostnaden kan inte jag bära. Hela vinstmarginalen skulle försvinna.

Danneskjöld Det är det han menar.

Enright Förbannande Toohey – att han alltid ska ...

SCEN 15

Patentet

(Wynand är på väg att slå sönder B när Francon kommer in.)

- Francon** Nej!
- Wynand** Stick!
- Francon** Vad gör du!
- Wynand** Jag ska förstöra den, jag vill inte se den mer.
- Francon** *(skyddar B)* Nej!
- Wynand** Flytta på dig!
- Francon** Nej.
- Wynand** Den är min att förstöra.
- Francon** Jag tillåter inte det.
- Wynand** Det är jag som har skapat den. Och om jag väljer att slå sönder den, så är det mitt val – och ingen annans.
- Francon** Men varför?
- Wynand** Jag står inte ut med att se den mer.
- Francon** Du betar dig helt irrationellt – det är inte värdigt.
- Wynand** Varje gång jag ser den blir jag påmind om att jag har blivit bestulen. Hon har tagit ifrån mig äran – och vinstmarginalen!
- Francon** Jag vet. Men lugna ner dig nu, är du snäll.

- Wynand** Vet du att hon har använt sig av *mina*, mina modeller för att odla fram komponenterna till sin produkt?
- Francon** Jo, jag har förstått det. Dom har ju varit fritt tillgängliga på marknaden i flera år nu.
- Wynand** Mina modeller – som jag har tagit fram, som jag har frammanat ur intet med mina händer och min hjärna. Hon skulle inte ha någonting utan mig.
- Francon** Det vet alla. Men du får inte förstöra din innovation, det får du bara inte.
- Wynand** Vem ska hindra mig! Den är lika mycket min som dom patenterade modellerna som Taggart utnyttjat för att förnedra mig.
- Francon** Där har du svaret: stäm henne! Stäm henne för patentintrång.
- Wynand** *(Svarar ej.)*
- Francon** Jo, det är det rationella valet. Stäm henne.
- Wynand** Ingen har gjort det förut här i dalen.
- Francon** Det har inte funnits någon anledning förrän nu. Men det här är ett glasklart fall.
- Wynand** Är det verkligen det? Lagändringen som kom samtidigt som vinstfonderna begränsade ju patenträtten för privata företag.
- Francon** Den lagen var ju plundrarnas påfund – en fullkomligt omoralisk lagändring. Det är ingen här som ser den som legitim.
- Wynand** Stämma Taggart ... jag är osäker. Dom andra entreprenörerna kanske avfärdar mig som en dålig förlorare. Mitt anseende kan hotas.

- Francon** Du har rätten på din sida. Varenda en kommer att se det. Det är dags att Taggart får veta att man inte bedrar sin gamla läromästare.
- Wynand** Jag är osäker.
- Francon** Den enda rättfärdiga syftet med en stat är att skydda människans rättigheter. Och domstolens rätta uppgift är att skydda din egendom. Du måste tro på den objektiva lagen: konstitutionen och praxis. Du måste tro på domstolens förmåga att skipa rättvisa.
- Wynand** Du kanske har rätt.

SCEN 16

Brottet

(A ligger återigen i en prekär position.)

- Taggart** Jag lämnade den bara för ett ögonblick – och titta nu. Titta då!
- Rearden** Ja, jag ser.
- Taggart** Vad är det som händer?
- Rearden** Jag vet inte.
- Taggart** Måste jag låsa in den för att den ska få vara i fred? Är det ett sånt samhälle det har blivit ...
- Rearden** Jag vet inte.
- Taggart** ... där man måste skydda sin egendom från andra! Är det ett sånt samhälle! Respekterar ingen privat egendom!
- Rearden** Jag förstår att du är upprörd. Men var snäll att inte ta ut din ilska över mig.
- Taggart** Vad är det som gör dig annorlunda? Varför ska jag behandla dig med silkesvantar?
- Rearden** Jag hoppas att du känner mig vid det här laget.
- Taggart** Jag är inte så säker på det längre.
- Enright** Jag skulle vilja be om ursäkt.
- d'Anconia** Jaså, det finner du nödvändigt?
- Enright** Ja. Jag uppförde mig illa sist vi talade.

- Enright** *(fortsätter)* Du har naturligtvis all rätt att ställa frågor om min verksamhet: vem jag levererar till, och vem jag inte levererar till.
- d'Anconia** *(Svarar ej.)*
- Enright** Likaså är det min rätt att inte svara på sådana frågor. Men jag borde inte brusat upp så där.
- d'Anconia** Nåväl, jag har andra, mer brådskande bekymmer än dina hemliga affärer.
- Enright** Finns det något jag kan hjälpa till med?
- d'Anconia** Jag tror inte du kan reda upp den här röran. Nu har Wynand stämt Taggart. Och jag har även tagit emot en anmälan från Taggart. Båda anklagar varandra för patentintrång.
- Enright** Har dom grund för anklagelserna?
- d'Anconia** Det är det som är problemet. Båda har legitima klagomål.
- Taggart** Du försöker få mig att tro att Wynand ligger bakom det här.
- Rearden** Jag vet inte. Det var bara en teori. Men vem tjänar på det annars?
- Taggart** Varför är du så mån om att ge honom skulden?
- Rearden** Det är jag inte. Jag försöker bara tänka rationellt.
- Taggart** Och nu har du fått mig att stämma honom också.
- Rearden** Det var ju din idé. Jag bara stod bakom den – och det gör jag fortfarande.
- Taggart** Jag vet att du var här inne för en stund sen.

- Rearden** Det stämmer. (*pekar på A*) Men då stod den upp.
- Taggart** Och du försöker få mig att tro att det är någon annan som kommer här och tafsar på den.
- d'Anconia** Taggart har använt sig av Wynands modeller för att odla fram delarna till sin artificiella kropp; Wynand menar därför att hon dragit kommersiell nytta av hans intellektuella egendom. Taggart å andra sidan menar att hon har patenträtten på sin sida, eftersom hon var den som först tog fram tekniken att skapa en artificiell kropp, att foga samman delarna till en funktionell enhet.
- Enright** Har hon tagit patent på tekniken?
- d'Anconia** Hur skulle hon kunnat göra det? Vi har inget patentverk; vi har bara gemensamma värderingar om immateriell rätt, men inget formellt regelverk som styr fanskapet.
- Enright** Men det borde vi väl kunna formalisera?
- d'Anconia** Mitt under en pågående konflikt? Och dessutom är det inte glasklart vilken lagstiftning som ska gälla. Gäller den gamla lagstiftningen fortfarande? Och i så fall i vilken version: innan eller efter inskränkningarna i patenträtten?
- Enright** Jo, det är ju en lite knivig situation vi har hamnat i.
- d'Anconia** Ja, tack för den utmärkta analysen. (*till Taggart*) Menar du verkligen att Wynand stulit dina resultat?
- Taggart** Jag menar ingenting. Jag bara framlägger fakta i ärendet. Någon har tagit sig in i min lagerlokal vid flera tillfällen för att komma åt min produkt.
- Rearden** Nu är jag faktiskt förbannat trött på dina antydningar. Säg det rakt ut om det är det du tror.

Taggart

Det är inte Wynand – det är du.

Rearden

Tror du verkligen att jag skulle befatta mig med den där osmakliga tingesten! Hela dess uppenbarelse är en förolämpning mot den goda smaken. Det spelar ingen roll hur mycket dyrbar parfym du dränker den i, den stinker fortfarande svett och rädsla.

Taggart

Så lät det inte för några veckor sen.

Rearden

Jag ville inte såra dig. Men den är vidrig. Och det faktum att du redan har fått beställningar fyller mig med avsmak, och jag önskar att en flodvåg kom och spolade bort världen och allt avfall som befolkar den.

(Rearden stormar i väg.)

SCEN 17

Hotet

(Toohey upptäcker att Daniels bevakar honom.)

- Toohey** Jag har inte stört honom, det var Danneskjöld som kom till mig – inte tvärtom.
- Daniels** Ditt ansikte – det besvärar mig. Det ser inte ut som borde. Det ser ut som om någon stoppat ditt huvud i ett skruvstäd – alldeles ihoptryckt, brutet.
- Toohey** Du får inte ... Det är inte tillåtet att hota med våld, annat än i självförsvar ... det säger Ayn.
- Daniels** Du tror väl inte att jag tänker trycka in dig i ett skruvstäd? Den skadan har dina efterblivna föräldrar redan åsamkat dig. Tortyr är parasiternas instrument. Man torterar för att man vill ha något – för att ta något som en annan äger. Det är stöld – och vi sysslar inte med sånt. För oss fria människor finns det bara två alternativ: att låta någon leva, eller om dom hotar oss, ta deras liv. Du föddes som en andrahandsmänniska, och du kommer att dö som en sådan.
- Toohey** Det här är inte rättvist, det är omoraliskt! Använda våld annat än i självförsvar ...
- Daniels** Sluta lipa! Jag är inte här för att slå ihjäl dig.
- Toohey** Vad vill du då?
- Daniels** Jag är en plötslig insikt – en uppenbarelse.
- Toohey** Jag förstår inte.
- Daniels** Jag är här för att hjälpa dig att förstå. Och nu plötsligt förstår du att det finns en fara i att sprida oro och missnöje.

Toohey Men det var inte min mening att –

Daniels Jo, det var det. Men nu vet du bättre. Nu vet du att det är bättre att hålla tyst. Eller hur?

Toohey Jag förstår; jag ska vara tyst.

Daniels Bra.

Toohey Men det förändrar ingenting. Bevisen finns kvar. Och dom stödjer min tes.

Daniels Det spelar ingen roll. Ingen vill höra dina teser. Från och med nu vill vi bara höra dig andas – inga ord från dina läppar. Förstår du?

Toohey Jag förstår.

Daniels Duktigt pojke. Spring iväg nu och ta hand om dom där dokumenten du samlat om Ayn och Danneskjöld. Se till att dom brinner upp ordentligt.

Toohey Varför då?

Daniels Dom får inte hamna i fel händer. Och med fel händer menar jag dina händer.

Toohey Men att förstöra dom! Dom har ett historisk värde, för vetenskapen, för framtiden. Dom kommer att bli ovärderliga.

Daniels Bränn dom.

Toohey Men jag lovar att inte använda dom. Jag bara sparar dom, för kommande generationer –

Daniels Bränn dom! Annars gör jag det själv – och då passar jag på att slänga dig på bålet också.

Toohey Om Danneskjöld visste det här, att du hotar mig med våld ...

Daniels

Det kan bli nödvändigt, förstår du inte det?
Fortsätter du att ställa till elände tvingar du mig att
agera. Jag måste använda våld – i självförsvar.
Förstår du nu?

Toohey

Om Danneskjöld visste det här –

Daniels

Nu håller du käften! (*efter en paus*) Gör nu som jag
säger.

(*Toohey skyndar iväg.*)

SCEN 18

Kärleken

- Francon** Det är väldigt tyst för att vara en byggarbetsplats.
- Roark** Inte länge till. Vi väntar på den sista leveransen från stenbrottet. Om ett par timmar kommer arbetet att vara i full gång igen.
- Francon** Alla säger att du är en mycket rak man.
- Roark** Jag ser inget värde i att vara annat än rak.
- Francon** Jag är av samma uppfattning. Därför frågar jag rakt ut: finns det möjlighet att köpa en del av den biologiska massan som du har i lager?
- Roark** Är det du som frågar, eller är det Wynand?
- Francon** Spelar det någon roll för svaret?
- Roark** Nej.
- Francon** Det är jag som frågar – på Wynands begäran. Som du kanske vet är han i stort behov av råvaran för sin produktion. Och jag har erbjudit min hjälp.
- Roark** Tyvärr kan jag inte sälja till er. Jag behöver materialet.
- Francon** Jag antog det. Men det skadar inte att fråga. Dessutom gav det mig en ursäkt att besöka ditt tempel.
- Roark** Ska du inte försöka övertala mig?
- Francon** Nej. Du kommer inte att ändra dig.
- Roark** Allt jag kan erbjuda är en rundvandring.

Francon Hemskt gärna.

Roark *(efter en paus)* Vi står i portalen. Du känner säkerligen igen dina fönster. Den här delen fungerar som ett ljusschakt – och ljuset reflekteras mot den här ytan och leder blicken in mot den stora salen. Och allt det här kommer att kläs i granit. Och solljuset kommer att skina in från fönstren däruppe och landa på den centrala plattformen.

Francon Där Mallorys staty kommer att stå?

Roark Ja.

Francon Redan nu kan jag se det framför mig. När det här rummet badar i ljus kommer det att vara ... redan nu saknar jag ord.

Roark Tack.

Francon Det här kommer att bli ditt främsta verk.

Roark Känner du till mina tidigare?

Francon Mycket väl. Jag hade kontor i ditt hus vid Hudsonfloden.

Roark Det visste jag inte. Det förvånar mig att vi inte träffats förut.

Francon Men nu har vi det.

Roark Det har vi.

Francon Vill du träffa mig igen?

Roark Ja, det vill jag.

Francon Då väntar jag mig att du kommer i kväll.

Roark Jag kommer. Vilken tid ska jag komma?

Francon Överraska mig. Min verandadörr är låst. Bryt dig in som en inbrottstjuv, krossa rutan – eller sparka in dörren. Rusa mot sovrummet, så att jag inte hinner fly. Och slit sönder mitt nattlinne. Klarar du det?

Roark Ja.

Wynand Jag tänkte tillaga en kalkon i kväll. Vill du göra mig sällskap?

Francon Jag ska träffa Roark.

Wynand Roark! Jag visste inte att ni var bekanta.

Francon Vi har inlett en relation.

Wynand *(efter en paus)* Jag förstår. Han är en mycket bra man.

Francon Ja.

Wynand Då ... önskar jag er lycka till. Framför mina ... vad ska man säga, gratulationer till honom. *(går i väg)*
Adjö.

SCEN 19

Respekten

- Rearden** Det är bara att vända på klacken och försvinna igen. Du har ingenting att hämta här.
- Taggart** Du måste lyssna på mig, Rearden.
- Rearden** Jag måste ingenting.
- Taggart** En minut, Rearden – det är allt jag begär.
- Rearden** Tro inte att jag är främmande för tanken att slå en kvinna.
- Taggart** Jag kommer inte att protestera – bara du lyssnar på mig.
- Rearden** Ut härifrån!
- Taggart** Nej, inte förrän du lyssnar –
- Rearden** Ut!
- Taggart** – på mig. Jag vet –
- Rearden** Ut!
- Taggart** – jag vet att du älskar mig.
- Rearden** *(efter en paus)* Vad fan säger du! Är du inte klok?
- Taggart** Du är mer genomskinlig än du tror; jag har vetat det länge.
- Rearden** Det är ju helt ... du har ju en helt förvriden bild ... att jag skulle älska, det är ju löjligt.
- Taggart** Jag såg det redan från början: hur dina ögon dröjde sig kvar, hur du slog undan blicken när jag log.

- Taggart** *(fortsätter)* Du har aldrig kunnat dölja det.
- Rearden** Om jag har tittat lite, då och då ... du kan knappast tolka det som ett tecken ...
- Taggart** Du behöver inte anstränga dig att neka. Jag vet. Jag vet att du älskar mig. Och ibland önskar jag att kände samma sak. Men det gör jag inte.
- Rearden** Kan du vara snäll att gå.
- Taggart** Jag känner en sådan respekt för dig. För ett ögonblick misstolkade jag det som kärlek. Men det är inte kärlek. Men känslan är så stark att du måste förlåta mig att jag för ett ögonblick tog fel.
- Rearden** Min mun är alldeles torr.
- Taggart** Men jag kan inte vara intim med dig.
- Rearden** Måste ha vatten.
- Taggart** Jag skulle vilja ge dig det – så stor är min respekt för dig. Men tanken på att gå till sängs med dig ... nä, det går inte att tänka sig, det är omöjligt.
- Rearden** Jaha ... ja ...
- Taggart** *(angående A)* Jag konstruerade inte henne med marknaden i åtanke – inte till en början i alla fall. Till en början tänkte jag bara på dig. Jag ville ge dig något. Eftersom du inte kunde få mig. Därför skapade jag henne; hon är min gåva till dig.
- Rearden** *(Svarar ej.)*
- Taggart** Det är min kropp, och min hjärna som skapat henne. Hon är min; hon är en del av mig. Men du vill ändå inte ha henne.
- Rearden** Jag är ledsen.

- Taggart** Du behöver inte be om ursäkt.
- Rearden** Det gör jag inte. Jag bara säger det, som ett faktum: jag är ledsen.
- Taggart** Det är förståeligt.
- Rearden** Nej, det är ovant. Jag har aldrig varit ledsen förut. I alla fall inte sedan den där natten Ayn kom till mig. Då var jag nog ledsen. Jag tycker mig känna igen känslan. Innan Ayn kom.

SCEN 20

Strejken

- Rearden** Hur länge har du följt efter mig?
- Ayn** Jag har följt dig i årtal. Oftast från avstånd.
- Rearden** Vem är du?
- Ayn** Jag är Ayn.
- Rearden** Ayn – livs levande. Då stämmer alltså ryktet. Det är du som är ansvarig för alla försvinnanden.
- Ayn** Ja.
- Rearden** Och nu är du här för att hämta mig. Men jag lämnar inte min post; mitt stålverk kommer att bli min grav om någon försöker tvinga mig.
- Ayn** Du misstar dig. Jag har aldrig tvingat någon. Alla som lämnat sina företag och försvunnit har gjort det av egen fri vilja.
- Rearden** Efter att ha talat med dig.
- Ayn** Ja.
- Rearden** Med vilka medel har du fått dom att ge upp allt?
- Ayn** Med hjälp av förnuftet, det rationella tänkandet, insikten att A är A.
- Rearden** Menar du att det är förnuft att ge upp allt man kämpat för?
- Ayn** Vinstfonderna har slagit hårt mot dig. Dom kallar det fördelningspolitik – parasiterna. Och dom kräver att dina vinster fördelas till dom som går med förlust.

- Ayn** (fortsätter) Deras moral kallar det rättvisa. Men vad kallar du det, enligt din moral?
- Rearden** Stöld. Men jag överlever – siffrorna i bokslutet är fortfarande svarta.
- Ayn** Men till vilket pris?
- Rearden** Deras, så klart! Jag gör eftergifter. Men företaget är fortfarande *mitt*, och bara mitt.
- Ayn** Jag vill be dig tänka tanken till sitt slut.
- Rearden** Vad menar du?
- Ayn** Följ pengarna. Bedöm vårt samhälle efter den enda objektiva värdeskalan: pengar. Pengar är ett bytesmedel som endast kan existera om det finns människor som producerar, som producerar varor och som vill byta dom mellan sig. Dess värde kommer inte från tiggaren som kräver betalning för sina tårar. Och det kommer inte ifrån plundraren som tar dom ifrån dig med våld. Pengars värde kommer ifrån dig, du som producerar.
- Rearden** Ja. Men samhället behöver –
- Ayn** Nej! Följ pengarna om du vill utröna vad vårt samhälle behöver. Ser du inte att dom samlas hos dom som handlar med förmåner och inte med varor? Och dom kräver att du ska söka tillstånd av dom för att skapa. Ser du inte att handel nu bedrivs av tvång och inte av fria val? Ser du inte det?
- Rearden** Jo, jag ser. Men vad kan jag göra annat än kämpa emot?
- Ayn** Tänk tanken till sitt logiska slut.
- Rearden** Jag vet inte vad det betyder.

Ayn Det är därför jag är här. Du har tagit dig hela vägen hit, alldeles själv. Men jag är här för att hjälpa dig över den sista tröskeln.

Rearden Jag tänker inte följa med dig, vad du än säger.

Ayn Får jag ställa en fråga? Varför tillverkar du stål?

Rearden För att tjäna pengar.

Ayn Du skulle kunna tjäna lika mycket som regeringstjänsteman.

Rearden Jag vill producera.

Ayn Du skulle kunna tjäna mer om du visade röda siffror i ditt bokslut.

Rearden Jag vill förtjäna mina pengar.

Ayn Och har du blivit belönad för det?

Rearden Nej.

Ayn Du har istället blivit straffad.

Rearden Ja.

Ayn Det är så deras moral fungerar – parasiterna. Och du har accepterat den.

Rearden Jag har inte haft något val.

Ayn Du har alltid ett val. Du kan välja att inte acceptera deras moral, och tänka tanken till sitt slut.

Rearden Men konsekvenserna ...

Ayn Ja, dom blir oerhörda. Hela ditt yrkesliv har du fått höra fördömanden. Dom har kallat dig utsugare, trots att du skapar arbetstillfällen.

- Ayn** (fortsätter) Dom har kallat dig självvisk, fastän du tillverkar varor och bjuder ut dom på den fria marknaden för vem som helst att köpa. Dom har kallat dig girig för att du skapar välstånd. Dom fördömer dig inte för dina svagheter, utan för dina största styrkor. Och du låter dom fortsätta.
- Rearden** (Svarar ej.)
- Ayn** Det är ditt enda brott. Att du accepterat en skuld som inte är din. Men deras brott är långt mycket värre. Dom anser att deras behov ger dom större rätt till belöningar än dina prestationer. Dom menar att makten bör vara deras i kraft av deras inkompetens. Och att du ska lyda på grund av din begåvning. Och du accepterar det.
- Rearden** Jo.
- Ayn** Gör dig kvitt skulden. Lämna parasiterna och deras perversa moral bakom dig. Det är *dom* som behöver *dig* – och dom erbjuder inget i gengäld. Dom kräver att du ska försörja dom, bara för att dom inte kan överleva på egen hand. Det är deras oförmåga som ger dom rätten. Ta den ifrån dom. Lämna dom åt sitt öde.
- Rearden** Och du vill att jag följer med dig?
- Ayn** Ja. Jag har tagit ut dig i strejk. Inget du producerar i framtiden ska gagna parasiterna – bara dig själv, och dom du väljer att handla med, av egen fri vilja.
- Rearden** (följer med) Vart är vi på väg?
- Ayn** Till min egen lustgård.

SCEN 21

Domstolen

(Rearden sluter upp till den väntande gruppen bestående av Daniels, Taggart och Wynand.)

Taggart *(efter en paus till Rearden)* Jag förväntade inte mig att se dig här.

Rearden Jag blev kallad.

Wynand *(efter en paus till Daniels)* Och vad gör du här?

Daniels Också kallad.

Taggart Varför då?

Daniels Jag vet inte.

Wynand Sa han ingenting?

Daniels Bara att jag skulle infinna mig här.

Wynand Vad betyder det?

Rearden Vi lär få veta snart.

Taggart *(reagerar på ett ljud)* Är det Ayn som kommer?

(Ayn dyker upp.)

Ayn Ni är alla här – bra. Då sätter vi igång. Ni förstår naturligtvis varför ni blivit kallade?

(Ingen svarar.)

Ayn Det här är ett förlikningsmöte. Och vi ska nu reda ut frågan om dom artificiella människokropparna, och hitta en lämplig kompromiss som båda parter kan acceptera.

- Wynand** Jag kan tänka mig en kompromisslösning, så länge den andra parten respekterar mina patent.
- Taggart** Det är ju du som bryter mot patenträtten – på det mest uppenbara –
- Ayn** Tack! Det räcker bra med det. Ni ska få tillfälle att yttra er, båda två. Men för den här förhandlingen har jag valt ut två ombud som ska föra er talan. Jag tänker inte låta det här urarta till en pajkastning. Daniels – du företräder Taggarts sak. Och du Rearden företräder Wynand.
- Rearden** Självklart.
- Wynand** Jag måste faktiskt protestera mot valet av ombud. Jag vet inte om du känner till detta, men Rearden är en mycket god vän till henne – kanske till och med mer än så.
- Ayn** Misstror du honom på dom grunderna?
- Wynand** Skulle det inte vara bättre med någon annan?
- Ayn** Tvivlar du på hans ärlighet?
- Wynand** Nej, nej, inte så. Bara att hans personliga band kanske kommer i vägen.
- Rearden** *(till Wynand)* Jag kan försäkra dig att jag kommer att göra mitt yttersta för att försvara dina rättigheter i den här frågan.
- Ayn** *(till Wynand)* Räcker inte hans ord?
- Taggart** Jag för min del är nöjd med mitt ombud.
- Wynand** *(efter en paus)* Jaja – jag får väl lita på honom.
- Ayn** Bra.

- Ayn** *(fortsätter till Rearden)* I er stämningsansökan anger ni att Taggart olovligen använt sig av patenterade modeller för att odla fram kroppsdelar som hon sedan använt i sin produkt.
- Rearden** Det stämmer. Wynand har utvecklat och producerat dom här modellerna och han har haft patent på dessa i både USA och Europa.
- Ayn** *(till Daniels)* Förnekar ni att ni använt modellerna i er produktion?
- Daniels** *(vänder sig till Taggart som skakar på huvudet)* Nej.
- Ayn** *(till Rearden)* Fortsätt.
- Rearden** Ja, vi kräver att Taggart respekterar dessa patent, som gällde fram tills lagstiftningen på ett orättfärdigt vis ändrades för att tillgodose parasiternas behov av att plundra hederliga företagare, och frukten av deras arbete. Att inte upprätthålla patenten som gällde på den tiden vore att ge legitimitet åt en tjuvaktig regim – att försvara en förkastlig moral, som står i motsats till allting vi har kämpat för: friheten för individen att skapa sitt eget välstånd.
- (Under tiden har Taggart viskat i Daniels öra.)*
- Ayn** Daniels – hur svarar ni på det här?
- Daniels** *(Taggart viskar fortfarande i hans öra.)* Ja ... ett ögonblick ... hm ... *(gör sig fri)* Jaja. Jag skulle be att få ställa ett par frågor till Wynand för att bemöta anklagelserna.
- Ayn** Varsågod.
- Daniels** Lagändringen trädde i kraft i december det året, stämmer det?

- Wynand** Ja, jag minns inte exakt. Men det stämmer säkert, det var mot slutet av året.
- Daniels** Men redan på våren hade du inställt betalningen till patentverket, stämmer inte det?
- Wynand** Jag fruktade att lagändringen skulle komma. Och jag ville inte betala i onödan.
- Daniels** Lagändringen kom som en överraskning för alla utom dig alltså?
- Wynand** Det kan jag inte uttala mig om.
- Rearden** Det här är irrelevant. Om Wynand valde att inte förlänga sina patent på grund av plundrarregimens härjningar, så borde det inte ligga honom till last nu.
- Daniels** Jag håller helt med. Om det var det han gjorde. (*till Wynand*) Jag antar att det kostade en del att upprätthålla alla dina patent?
- Wynand** Självfallet kostade det en del.
- Daniels** Det krympte vinstmarginalen en del, eller hur?
- Wynand** Jo visst. Men vi var ju ensamma på marknaden, så vi kunde ta ut ett bra pris.
- Daniels** Det var det jag ville komma till. Hur många andra företag vid den här tiden hade kompetensen och tekniken för att producera era modeller?
- Wynand** Ja, det vet jag ju inte riktigt. Jag har ju inte insyn i andras företag på det sättet. Jag kan ju bara gissa.
- Daniels** Påstår du verkligen att du inte kände till dina konkurrenters kapacitet? Du var marknadsledande – i princip ensam på den här marknaden.
- Wynand** Det var inte många.

Daniels Var det inte i själva verket så att det inte fanns någon vid det tillfället som kunde producera dom här varorna förutom dig?

Wynand Jag vet inte. Förmodligen.

Daniels Och var det inte därför du beslöt dig att inställa betalningarna till patentverket? För att du helt enkelt tjänade pengar på släppa dom dyra patenten.

Wynand Du förenklar –

Rearden *(till Wynand)* Svvara inte på frågan. *(till Ayn)* Motparten kommer här med allvarliga och fullkomligt skamlösa anklagelser, och vi har inte fått tillfälle att förbereda ett försvar. I rimlighetens namn borde vi få en chans att bemöta dom här insinuationerna med konkreta fakta.

Ayn *(till Wynand)* Har du några uppgifter, dokument som kan visa att det inte var ett affärsmässigt beslut att släppa patenten?

Wynand Ja ... det tror jag – om jag får tillfälle att gå igenom mina dokument.

Taggart Och jag kan skaffa fram dokument som bevisar motsatsen.

Wynand Tänker du fabricera bevis!

Taggart Hör ni vad han anklagar mig för! Jag kan visa hur mycket han tjänade i reda pengar på att släppa dom, och då blir det tydligt vilka motiv han hade –

Wynand Och vad vet du om mina motiv!

Ayn Mina damer och herrar! Jag har hört tillräckligt. Jag hade hoppats på att vi kunde lösa det här kvickt och lätt. Men det står klart att er dispyt kräver en rättegångsförhandling.

Ayn

(fortsätter) Ni får som ni vill – välj egna ombud, förbered er sakframställan. Jag ajournerar det här mötet. Ni kommer att få en kallelse till en ny förhandling.

(Daniel, Rearden, Taggart och Wynand skingras.)

SCEN 22

Marknaden

(Danneskjöld kommer fram till Ayn.)

Ayn Det här var sista gången du beger dig ut i världen, Danneskjöld. Det är inte värt risken med fler resor. Det står redan klart att parasitsamhället har fallit.

Danneskjöld Jag håller med.

Ayn Bra.

(Daniels kommer fram till dem.)

Danneskjöld Jag tog hand om Toohey också. Jag skickade Daniels på honom; han kommer att hålla tyst framöver.

Ayn Bra. Jag har fortfarande förtroende för honom. Men hans paranoida infall oroar dom andra. Och vi behöver inga störningsmoment just nu.

Daniels Det är min bedömning att han inte kommer att störa mer.

Ayn Jag bad inte om din bedömning.

Danneskjöld *(ryggdunkar Daniels)* Men Toohey kan ha rätt i sin kritik av vår ekonomi. Stagnationen börjar bli alltmer uppenbar.

Ayn Toohey är bra på att upptäcka symtom – men han är usel på att behandla patienten.

Danneskjöld Vad ska vi göra då?

Ayn Ingenting. Det är en cyklisk nedgång bara. Ekonomin kommer ta fart igen så fort flaskhalsarna är ur vägen.

- Danneskjöld** Ja, kanske det.
- Ayn** Vad är det med dig? Har du blivit skrämmd? det är inte likt dig.
- Danneskjöld** Nej, jag litat på ditt omdöme. Men det är en sak som oroar mig. Det är många i dalen som börjat fylla sina kistor med guld.
- Ayn** Det är bara nervositet. Dom kommer att öppna kistorna och börja spendera pengar igen så fort siffrorna ser bättre ut.
- Danneskjöld** Men den fasta växelkursen ... Har vi tillräckligt med guldreserver?
- Ayn** Ja visst.
- Danneskjöld** Men tänk om det plötsligt blir rusning till banken för att lösa in sina –
- Ayn** Oroa dig inte, det blir ingen panik bland människor som dessa.
- Daniels** Men om det blir det! då rasar hela vårt finansiella system med den här förbannade guldmyntfoten.
- Danneskjöld** Lugna dig! (*för undan Daniels*) Han menade naturligtvis inte att förolämpa; han har bara en kort stubin, han ber så hemskt mycket om ursäkt.
- Ayn** Se bara till att hålla det där dragdjuret kort.
- Danneskjöld** Naturligtvis. Han kommer inte att störa. (*efter en paus*) Men han har en poäng i det han säger, en fast växelkurs mot guld ger oss inte någon möjlighet till en aktiv penningpolitik för att motverka nedgången.
- Ayn** Det är det som är syftet. Marknaden ska sköta sig själv.

- Ayn** *(fortsätter)* Varför oroar dig det här så mycket? Har du likviditetsproblem?
- Danneskjöld** Nej, inte jag. Men Toohey har.
- Ayn** Hur gick det till?
- Danneskjöld** En misslyckad satsning och nu står han utan kapital. Jag lånade honom en mindre summa, och nu är han försenad med återbetalningen.
- Ayn** Han gör det inte lätt för mig.
- Danneskjöld** Hur vill du att jag ska hantera det?
- Ayn** Jag vet inte än. Jag får fundera.

SCEN 23

Templet

(Ayn, Enright, Roark och Wynand har samlats vid det nybyggda templet. Francon står bredvid en övertäckt staty; Roark ger henne en puss på pannan när han går förbi.)

Francon Välkomna! Det är en stor ära för mig att inviga Enrighttemplet (*nickar åt Enright*) – det officiella namnet på den här byggnaden, som ritats och uppförts av den främste arkitekten av dom alla: Roark.

(Francon inleder en applåd tillägnad Roark.)

Wynand *(till Roark)* Fantastisk konstruktion! Och det säger jag som hela mitt liv studerat naturens byggstenar; det här överträffar till och med Francons eleganta kurvor.

Roark Tack, Wynand.

Francon Vi inväntar nu att solens strålar ska skina in genom fönstren, och det kommer enligt prognosen att ske alldeles strax. Då kommer jag att avtäcka statyn och ni får se byggnaden i all sin prakt.

Enright *(till Ayn)* Vad tycker du?

Ayn *(Hyschar Enright.)*

(Solen strålar in och träffar statyn; gruppen betraktar under tystnad medan ljuset växer i styrka.)

Francon Mina herrar! Får jag lov att presentera ”Den mänskliga anden”, i all sin storhet!

(Francon avtäcker statyn som visar sig vara en avbildning av A.)

Wynand Vad är det här för fanskap! Det är ju en staty av Taggart's produkt det där. *(till Enright)* Stödjer du henne nu helt plötsligt?

Enright Vad menar du? Det där är ju en staty av den där skulptören som Roark är så förtjust i.

Wynand Det där är en exakt kopia av Taggart's artificiella människa. Eller hur, Francon?

Francon Jo ... uppenbarligen.

Enright *(till Wynand)* Jag hade ingen aning om det här. Det här är första gången jag ser den.

Wynand Du menar att den bara råkat hamna här – mitt i ditt tempel.

Enright Jag har överlämnat allt det kreativa till honom *(pekar på Roark)*; jag har inte ens talat med den där skulptören.

Wynand *(till Roark)* Vad menas med det här?

(Ayn är på väg att gå.)

Enright Du ska väl inte gå? Jag ber om ursäkt för det här, det är bara ett missförstånd alltihop.

Ayn Red ut det då.

(Ayn går därifrån.)

Roark Jag beställde en staty av Mallory, tillägnad den mänskliga anden. I övrigt gav jag honom fria händer.

Enright Nu förstår jag i alla fall varför i helvete ni behövde all den där biologiska massan.

- Francon** Jag kan nog förstå vad han är ute efter – Mallory alltså. Någonting bortom dom mänskliga svagheterna ... perfektionen i kroppen, någonting som är mer än en människa ... kanske något ditåt?
- Enright** Och då väljer han något ur Taggarts laboratorium, det är ju inte klokt! (*till Roark*) Jag håller dig ansvarig för det här. Jag beställde ett tempel åt den mänskliga anden – den *mänskliga* anden. Då förväntar jag mig en *människa* – och inte nåt jävla kemiexperiment.
- Roark** Tråkigt naturligtvis att du inte känner dig nöjd. Men jag stödjer Mallorys konstnärliga vision.
- Enright** Jag skiter väl i hans vision! Det här är mitt tempel – det är *mitt* jävla namn!
- Roark** Vår överenskommelse är tydlig på den här punkten. Efter att du godkänt ritningarna hade jag fria händer att uppföra byggnaden, helt enligt planritningarna. Och dom har jag följt. Statyn var tydligt utmärkt och du kände till skulptören och du hade inga invändningar.
- Enright** Jag förutsatte naturligtvis att statyn skulle föreställa en *människa*.
- Roark** Det gör den också – på sitt sätt.
- Wynand** Jag kan lova er en sak i alla fall. Taggart kommer att bli rasande på det här.
- Enright** Det är väl en PR-framgång för hennes del?
- Wynand** Jo visst. Men det struntar hon i. Om någon har kopierat hennes verk utan hennes tillåtelse kommer det att ta hus i helvete, det lovar jag.
- Enright** (*till Roark*) Ser du nu vad du har ställt till med!

Roark

Det är inte mitt problem.

SCEN 24

Staten

- Ayn** Jag trodde att jag aldrig skulle behöva fråga – men har du någon plats för Toohey?
- d'Anconia** I mitt företag?
- Ayn** Har du någon användning för honom? Skulle du kunna anställa honom?
- d'Anconia** Jag skulle kunna anställa honom, men jag har ingen användning för honom. Varför frågar du?
- Ayn** d'Anconia – du är den jag alltid kunnat vända mig till.
- d'Anconia** Du kan lita på mig – i alla lägen.
- Ayn** Det här med templet har förvärrat situationen. Jag är upp över öronen i stämningar. Taggart stämmer Enright för varumärkesintrång, på grund av den där statyn. Enright stämmer Roark och vill ha tillbaka byggkostnaden. Och som inte det var nog har Wynand stämt Toohey för uteblivna hyresbetalningar.
- d'Anconia** Vad säger du? Vilka hyresbetalningar?
- Ayn** Toohey har tydligen hyrt en stuga av Wynand. Han bor där nu.
- d'Anconia** Vad har hänt med hans hus?
- Ayn** Det är inte hans länge. Danneskjöld äger det. Tydligen har Toohey haft en massa småskulder till mer eller mindre halva dalen – framförallt till Danneskjöld. Så han köpte upp en del av skulderna och drev in dom – och nu äger han Tooheys hus.

- d'Anconia** Men Toohey måste väl ha några andra tillgångar?
- Ayn** Nej. Han är helt utblottad. Och han har fortfarande skulder. Jag var tvungen att bjuda honom på frukost i morse för att få honom ur sängen; han hade inte ätit på tre dagar.
- Toohey** *(till Ayn)* Jag har haft lite otur, kan man säga. Enligt alla beräkningar borde det ha hänt – vi borde blivit upptäckta. Dom hungrande massorna borde stormat ha oss vid det här laget. Jag såg en öppning på marknaden och satsade alla mina pengar på skyddsrum; jag har grävt ut halva berget. Och efterfrågan skulle varit skyhögt på mina tjänster.
- Ayn** Han måste skaffa sig en inkomst, annars står vi här med en fattiglapp, en uteliggare. Kan du hjälpa honom?
- d'Anconia** Självfallet. Om du ber mig om det så kan jag ge honom ett jobb. Men jag har egentligen ingen plats för honom; jobbet kommer att vara ett låtsasjobb – bara en utgift, inget annat.
- Ayn** Finns det inte något du behöver?
- d'Anconia** Nej, tyvärr. Jag önskar att jag hade något. Men jag anställer honom om du vill. Men det skulle inte vara på riktigt – det skulle nästan –
- Ayn** Det skulle vara ett bidrag, ett statligt bidrag för att täcka hans behov. Och då skulle vi ha fallit lika långt som parasiterna.
- d'Anconia** *(efter en paus)* Men kanske ett lån utan säkerhet –
(En väldig explosion i fjärran.)
- Ayn** Vad var det!
- d'Anconia** Ingen aning.

Ayn Leta rätt på Danneskjöld omedelbart. Toohey kanske hade rätt: plundrarna är här med sina kanoner.

d'Anconia Nej, det kan inte vara sant.

Ayn Skynda dig!

(Mallory kommer springande.)

Mallory Dom har sprängt templet! Templet är borta! Min underbara staty!

Ayn Templet – är du säker, Mallory? Har vi blivit angripna?

Mallory Jag vet inte. Men det är borta.

Ayn *(till d'Anconia)* Hämta Danneskjöld!

SCEN 25

Påföljden

(Enright, Roark och Taggart sitter stilla medan Ayn cirkelar runt dem.)

Ayn Explosionen förstörde enorma belopp. Inte bara templet: bostadshus, tillverkningsindustrier, stora arealer jordbruksmark. En femtedel av dalen är totalförstörd. Det är en ekonomisk katastrof. Och dessutom blev Toohey allvarligt skadad; det krävde två dyra operationer för att rädda hans ben. Och tro mig, jag kommer att hitta den ansvarige.

Taggart *(reser sig)* Du behöver inte leta längre. Jag placerade ut sprängmedel i templet, men jag förstår inte hur det kunde gå så illa.

Ayn Det var alltså du.

Taggart Men jag kan inte förstå att skadornas omfattning blev så stora – jag använde precis rätt mängd för att förstöra templet. Det måste varit något fel på sprängämnet. Jag borde stämma Danneskjöld för att ha sålt defekta varor.

Ayn Menar du verkligen att Danneskjöld är ansvarig för din galenskap?

Taggart Nej, nej, jag tar på mig ansvaret. Men den där statyn var olaglig, det var stöld, och jag ville bara ... jag förstår inte hur det kunde gå så illa.

(Enright och Roark reser på sig samtidigt, till bådass förvåning.)

Enright Ja, alltså ...

Roark Det finns en förklaring.

- Ayn** Ja?
- Enright** Jo, nämligen ...
- Roark** Jag placerade också ut sprängmedel.
- Enright** Du också?
- Roark** Du också?
- Enright** Ja. (*till Ayn*) Det var ju min byggnad, min att riva. Jag ville inte se den längre, den gav mig inget förutom problem. Och jag beräknade mängden sprängmedel noggrant – och tog lite extra för säkerhets skull.
- Roark** Det kände jag inte till. Enright hotade att frakta bort Mallorys staty och ersätta den med en medioker romersk kopia av en grekisk staty. En sådan förolämpning mot min skapelse kunde jag inte tåla.
- Enright** Det är ju *mitt* tempel. Det är jag som äger det.
- Roark** Du äger murverket. Men jag äger tanken.
- Ayn** (*efter en paus*) Låt mig summera det här, för att se om jag har förstått det rätt. Ni har alla, var för sig, placerat ut nog med sprängmedel för att riva templet. Mer än tre gånger sprängkraften som krävdes. Vem tryckte på knappen först?
- Taggart** Det var nog jag. Men jag hade såklart ingen aning ... jag kunde ju inte tolerera att dom stulit min produkt och gjort en kopia! Det är ett glasklart varumärkesintrång.
- Enright** Jag hade ingen aning om den där jävla statyn! Jag blev lurad av min arkitekt, jag beställde ett tempel åt den mänskliga anden.

Roark Det fick du också! Men du med ditt reaktionära estetiska ideal kunde inte förstå mitt verk, och då hotar du med att förvanska det –

Enright Jag äger det ju!

Taggart Det är min produkt!

Roark Det är min skapelse!

Ayn Det är mitt! mitt! allt det här är mitt! min skapelse, min värld! era jävla parasiter! Jag ska fan se till att ni ersätter varenda jävla resurs som gått förlorat på grund av det här jävla fanskapet. Och sker det inte snabbt kommer jag arkebusera varenda jävel! Stick nu för fan! Innan jag säger åt Daniels att hämta geväret!

(Enright, Roark och Taggart springer därifrån.)

SCEN 26

Alexanderhugget

(Enright, Rearden, Taggart och Wynand har samlats runt Ayn.)

- Ayn** Det är svåra tider. Taggart här kan inte längre producera artificiella eftersom skadestånden från tempelexplosionen dränerat hennes företag på kapital. Och lånemarknaden är tuff just nu. Ingen vill låna ut utan garantier. Wynand här är därför ensam på marknaden. Men Enright kan inte leverera det material som Wynand behöver för sin produktion. Även Enright har likviditetsproblem på grund av skadestånden. Inga artificiella kommer därför ut på marknaden. Fastän jag förstår att det finns en efterfrågan, det är illa.
- Enright** Skulle det vara möjligt att söka anstånd på skadeståndet?
- Wynand** Det stödjer jag.
- Taggart** Jag också –
- Ayn** Fullkomligt otänkbart. Inga anstånd. Domen är slutgiltig. Vi måste respektera juridiken – det måste ju vara ordning och reda med sådant. Annars blir det anarki.
- Wynand** Men det skadar ju produktivitet i dalen.
- Ayn** Onekligen. Och det rör inte bara dom som tvingas betala skadestånd. d'Anconias gruvor producerar alltmer malm, men Rearden här köper inte upp det.
- Rearden** Efterfrågan på stål är fortfarande låg. Och det är trots återuppbyggnaden.

- Ayn** Utmärkt. Då föreslår jag följande: vi beställer en större mängd artificiella – nu utrustade med ett köpbegär. Deras konsumtion får marknaden att växa, och vi kan lämna recessionen bakom oss.
- Taggart** Artificiella konsumenter?
- Ayn** Precis. Med en köpkraft som kommer att lyfta hela marknaden. Den är en fantastiskt investering för oss alla.
- Enright** Vilken makalös idé. Går den att genomföra?
- Wynand** En radikal lösning verkligen. Köpbegär kan vi ge dom, men hur ger vi dom reell köpkraft?
- Ayn** Vi överger guldmyntfoten – bort med den fasta växelkursen. Vi trycker pengar istället, baserat på den förväntade tillväxttakten. Varje artificiell kommer med ett lånat startkapital.
- Taggart** En fantastisk lösning.
- Enright** Makalös!
- Taggart** Det här förändrar ju allt.
- Wynand** Ja, det skulle nog gå. Teoretiskt sätt borde det gå.
- Taggart** Absolut.
- Rearden** (till Ayn) Men vem ska betala för produktionen av alla dessa artificiella?
- Ayn** Vi. Alla. Vi delar lika på kostnaden. Ni betalar till mig och jag betalar för produkterna.
- Rearden** Det skulle ju onekligen fungera. Men jag undrar, är inte det att jämställa med en skatt?

Ayn Nej, inte alls. Se det som en frivillig avgift för att ta del av den nya marknaden. Investeringen kommer att betala sig många gånger om.

Rearden Jo, det är klart.

Enright Klart du ska vara med, Rearden.

Taggart Vi får inte missa ett sådant tillfälle.

Wynand Verkligen inte.

Rearden Jag är med.

Ayn Mycket bra. Då är det beslutat. En än gång visar vi att det rationella tänkandet kan övervinna alla motgångar. Förlusten är parasiternas domän. Här är vi alla vinnare.

(De firar segern för förnuftet.)

SCEN 27

Biologin

(Ayn tillsammans med A och B. Toohey haltar fram på kryckor.)

- Ayn** Där har vi ju överlevaren – på benen igen.
- Toohey** Någorlunda i alla fall.
- Ayn** Du ser piggare ut. Färgen i ansiktet är tillbaka.
- Toohey** Jo, kroppen må vara medfaren, men nu har jag åtminstone pengar på fickan efter alla skadestånd.
- Ayn** Det var dom skyldiga dig.
- Toohey** Och jag ser att du har skaffat dig ett par artificiella?
- Ayn** Dom var en gåva från Taggart och Wynand, det är dom gamla modellerna som inte längre är i produktion. Taggart och Wynand har ju fullt upp med att producera artificiella konsumenter.
- Toohey** Jag har faktiskt funderat en del; jag har ju haft en del tid över i sjuksängen. Vi har gått igenom en provande tid. Lyckligtvis löste allt sig till det bästa i slutändan.
- Ayn** Ja, vad mer kan vi önska oss, nu när tillväxten är stark igen.
- Toohey** Jag har försökt analysera varför vi fick problem i första taget. Du har ju nu på ett mycket innovativt sätt fått marknaden att växa – det problemet kan vi lämna bakom oss. Men jag önskar nästan att dom skulle hitta oss här, att dom hungrande massorna plötsligt skulle stå utanför vår port.
- Ayn** Är du så förtjust i att ha rätt?

Toohey Inte alls. Men vi hade kunnat behöva ett yttre hot. Ett yttre hot som svetsade oss samman, som fick oss att glömma alla små dispyter. Sammanhållningen är viktig.

Ayn Utan tvekan. Men så länge marknaden växer är alla nöjda och glada.

Toohey Du har helt rätt. Men det kan förändras.

Ayn Inte inom en överskådlig framtid.

Toohey Är det ingenting som saknas här i dalen?

Ayn Hur så? Saknar du något?

Toohey Inte personligen. Men har du inte lagt märke till att vi har väldigt ont om en sak?

Ayn Vad är du ute efter?

Toohey Det som saknas.

Ayn Och vad är det som saknas?

Toohey Barn.

Ayn Barn?

Toohey Under åren här har bara två barn fötts i dalen, det är allt. Vem ska föra vidare våra verk?

Ayn Men det kan inte vi lägga oss i. Det är individuella val. Folket här har prioriterat andra saker, det har inte vi med att göra.

Toohey Jag håller med. Men faktum kvarstår att nästan ingen väljer att fortplanta sig. Och det finns inte många kvinnor som fortfarande är i fertil ålder. *(efter en paus)* Vi borde agera på något sätt för förhindra att ... vi måste säkerställa vår framtid.

Ayn

Du har rätt, det här måste vi lösa snarast. Jag sammankallar ett möte. (*till A och B*) Plocka upp honom, och följ med! (*till Toohey*) Med alla dessa skarpa hjärnor som vi har till vårt förfogande kommer vi att hitta en lösning, det kan du lita på.